

**Záznam zo zasadnutia Výboru pre deti a mládež Rady vlády Slovenskej republiky
pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť
Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Bratislava, 30. septembra 2014,
13.00 hod. zasadacia miestnosť č. 117**

Prítomní (vrátane zúčastnených v zastúpení): vid' podľa prezenčnej listiny

Ospravedlnení: Nadežda Šebová, Elena Valenteje

Neprítomní: Ľubica Libová

Program rokovania:

1. Otvorenie
2. Nominácia zástupcu/zástupkyne výboru do Medzirezortnej pracovnej skupiny pre štátnu politiku v oblasti mládeže a Stratégiu SR pre mládež na roky 2014 – 2020
3. Informácia o zasadnutiach Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť a o stave prípravy Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike
4. Legislatívny návrh zákona o verejnej ochrane práv detí a verejnej ochrane práv osôb so zdravotným postihnutím
5. Informácia o zriadení Národného koordinačného strediska pre riešenie problematiky násilia na deťoch a o plnení Stratégie ochrany detí pred násilím
6. Súhrnná správa o prieskume dodržiavania základných práv a slobôd maloletých detí umiestnených v reedukačných centrách v Slovenskej republike
7. Informácia o reforme civilných kódexov – mimosporové konanie
8. Informácia o stave implementácie Národného projektu „Pilotná podpora zvyšovania efektivity poskytovania dávok a výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v rodinnom prostredí“
9. Rôzne.

1. Otvorenie

Jozef Burian, predsedajúci, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

- otvoril zasadnutie výboru, vyjadril potešenie nad počtom prítomných členov výboru, privítal prítomných a osobitne Janu Dubovcovú, verejnú ochrankyňu práv
- v nadväznosti na potvrdenie uznášaniaschopnosti výboru vyzval na doplnenie návrhu programu rokovania výboru; členovia a členky schválili program bez doplnenia.

2. Nominácia zástupcu/zástupkyne výboru do Medzirezortnej pracovnej skupiny pre štátnu politiku v oblasti mládeže a Stratégiu SR pre mládež na roky 2014 – 2020

Janka Divincová, tajomníčka Výboru pre deti a mládež

- informovala, že nominácia zástupcu/zástupkyne výboru do Medzirezortnej pracovnej skupiny pre štátnu politiku v oblasti mládeže a Stratégiu SR pre mládež na roky 2014-2020 bola zaradená do programu na základe výzvy ministra školstva, vedy, výskumu a športu SR Petra Pellegriniho, ktorú adresoval v máji 2014 ministrom práce, sociálnych vecí a rodiny SR Jánovi Richterovi, ako predsedovi Výboru pre deti a mládež a ktorou požiadal o nomináciu, prípadne renomináciu, zástupcu Výboru pre deti a mládež do novozloženej medzirezortnej pracovnej skupiny pre štátnu politiku v oblasti mládeže, ktorá má zabezpečovať napĺňanie

cieľov novej Stratégie pre mládež na roky 2014 – 2020. Uviedla, že doposiaľ zastupovala Výbor pre deti a mládež v medzirezortnej pracovnej skupine.

Mária Bošňáková, tajomníčka medzirezortnej pracovnej skupiny Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR

- prítomných informovala, že Stratégia SR pre mládež na roky 2014-2020 zachováva kontinuitu vo vzťahu k predchádzajúcej stratégii, zároveň je novo koncipovaná roztriedením strategických cieľov do tematických oblastí (vzdelávanie, zamestnanosť, sociálnu inklúziu, participáciu, dobrovoľníctvo, zdravie, zdravý životný štýl, tvorivosť, mládež a svet, práca s mládežou) - tematické oblasti sú rozpracované do viacerých strategických cieľov, v rámci ktorých sú navrhnuté opatrenia. Opatrenia by sa mali realizovať v priebehu siedmich rokov prostredníctvom účelových projektov. Účelové projekty budú mať vzhľadom na jednotlivé témy nadrezortný charakter, čo je zároveň najvyššou ambíciou stratégie - vytvoriť spoluprácu jednotlivých rezortov, nielen ústredných orgánov štátnej správy, ale aj mimovládnych organizácií.
- uviedla, že medzirezortná pracovná skupina, ktorá vytvára dočasné pracovné skupiny a ktorej účelom je aj naplnenie tohto projektu sa stretla v septembri r. 2014, kde bola prizvaná aj tajomníčka Výboru pre deti a mládež.

Jozef Burian, predsedajúci, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

- otvoril diskusiu a prítomných vyzval k návrhom nominácie zástupcu výboru
- ako zástupcu výboru do Medzirezortnej pracovnej skupiny pre štátnu politiku v oblasti mládeže a Stratégiu SR pre mládež na roky 2014 – 2020 navrhol potvrdiť tajomníčku Výboru pre deti a mládež.

Janka Divincová, tajomníčka Výboru pre deti a mládež

- potvrdila, že z pohľadu funkčnosti má veľmi dobré skúsenosti s doterajšou spolupracou s medzirezortnou pracovnou skupinou, nakoľko z pozície Spoločného sekretariátu výborov má možnosť operatívnejšie konzultovať jednotlivé otázky s rezortmi, ale aj s mimovládnym sektorom a vernejšie tak reprezentovať a komunikovať záujmy výboru.

Stanislav Trnovec, člen výboru, Klub mnohodetných rodín

- položil otázku, ako sú zastúpené mimovládne organizácie v Medzirezortnej pracovnej skupine pre štátnu politiku v oblasti mládeže a Stratégiu SR pre mládež na roky 2014-2020 zaoberajúce sa otázkou napr. chudoby v rodinách.

Mária Bošňáková, tajomníčka medzirezortnej pracovnej skupiny Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR

- odpovedala, že v Medzirezortnej pracovnej skupine je zastúpený Úrad splnomocnenca pre rómske komunity; zo zastrešujúcich organizácií celoslovenského charakteru je zastúpená Rada mládeže Slovenska; Asociácia centier voľného času; Združenie informačných a poradenských centier; Študentská rada vysokých škôl a Študentská rada stredných škôl.
- informovala, že medzirezortná pracovná skupina vytvára dočasné pracovné skupiny, do ktorých radi privítajú odborníkov, ktorí budú mať záujem participovať na jednotlivých účelových projektoch.

Jozef Burian, predsedajúci, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

- vyzval ku hlasovaniu o predložennom návrhu na potvrdenie doterajšej nominácie tajomníčky výboru ako zástupkyne výboru v Medzirezortnej pracovnej skupine pre štátnu politiku v oblasti mládeže a Stratégiu SR pre mládež na roky 2014 – 2020

Záver: Výbor potvrdil doterajšiu nomináciu tajomníčky výboru ako zástupkyne výboru v Medzirezortnej pracovnej skupine pre štátnu politiku v oblasti mládeže a Stratégiu SR pre mládež na roky 2014 – 2020

Ref: uznesenie Výboru pre deti a mládež č. 39 zo dňa 30. septembra 2014

3. Informácia o zasadnutiach Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť a o stave prípravy Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike

Milan Kollár, Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

- prítomných informoval, že počas roka 2014 sa uskutočnili štyri zasadnutia Rady vlády pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť (ďalej len „Rady“). Závery z jednotlivých rokovaní boli členom postúpené elektronicky a vzhľadom k tomu uviedol, že sa v rámci bodu č. 3 bude sústrediť na informáciu o príprave celoštátnej stratégie, ktorá bola ťažiskovým bodom programu na všetkých zasadnutiach.

- na zasadnutí Rady 26. júna 2014 bol predložený rade návrh celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike (ďalej len „stratégia“). Prevažujúca časť členov Rady vyjadrila názor, že otvorené otázky, ktoré zostali po vyhodnotení pripomienkového konania, ktoré sa uskutočnilo v termíne od 9. do 20. júna 2014 sú natoľko závažné, že je potrebné v spoločných rokovaniach naďalej pokračovať. Predseda Rady sa stotožnil s ich odporúčaním a predložil návrh uznesenia Rady, aby sa pokračovalo v rokovaniach o texte stratégie. Rada uznesením č. 115 jednomyselne odporučila predsedovi rady v spolupráci s ministrom spravodlivosti SR, ministrom práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ministrom školstva, vedy, výskumu a športu SR, ministrom kultúry SR a ostatnými členmi Rady zastupujúcimi verejnú správu pokračovať v rokovaniach o texte stratégie s cieľom odstránenia rozporov vzniknutých počas medzirezortného pripomienkového konania.

- na základe tohto mandátu Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR rozanalyzovalo 163 zásadných pripomienok predložených v rámci medzirezortného pripomienkového konania, ktoré boli rôznej povahy. Išlo o pripomienky k filozofickej povahe dokumentu, ako aj formálno-právne pripomienky. Mnohé z nich mali charakter programových vízií. Pri definovaní úloh niekedy absentovala konkrétnosť pri formulovaní ich obsahu. Napriek uvedenému malo Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR vôľu sa s nimi vysporiadať a identifikovalo 35 okruhov tém s identifikáciou subjektov, s ktorými boli vedené rokovania v rozmedzí od 6. augusta do 12. septembra roku 2014. V tomto termíne sa uskutočnilo 31 tematických rokovaní za účasti pripomienkujúcich subjektov a prizvaných zástupcov zainteresovaných orgánov štátnej správy, za účelom vzájomnej diskusie. Vypočulo si názory všetkých platforiem s cieľom identifikovať témy, v ktorých je cieľom dosiahnutie kompromisu, ale aj témy, ktoré si vyžadujú ďalšiu diskusiu. Počas uvedeného obdobia sa Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR stretlo s 25 subjektmi, so 79 zástupcami.

- z každého rokovania bol vypracovaný záznam, ktorý je súčasťou materiálu predloženého na rokovanie vlády. Spolu bolo spracovaných 45 záverov. K niektorým neuzatvoreným otázkam ešte prebiehajú bilaterálne rokovania. Rokovania mali expertný charakter, ktorých hlavným cieľom bolo prediskutovať možnosti využitia niektorých návrhov predložených v

rámci medzirezortného pripomienkového konania pri ďalšom obsahovom spracovávaní návrhu stratégie. Preto neboli jednotlivé pripomienky prerokované jednotlivo, podľa pripomienkujúcich subjektov, ale tematicky. Navyše boli prerokované aj námietky, ktoré nemali charakter pripomienok.

- podotkol, že pozícia uvedeného rezortu vychádzala z viazanosti Slovenskej republiky medzinárodno-právnymi záväzkami, európskou judikatúrou a z vnútroštátnej legislatívy. Preto táto pozícia bola viackrát na rokovaníach zmienená a naplnená pri formulácii záverov. Tematické rokovania sa netýkali príloh stratégie, ktoré majú informatívnu povahu a neboli preto predmetom medzirezortného pripomienkového konania. V niektorých kľúčových otázkach sa v rámci odbornej diskusie podarilo nájsť prienik v názoroch, ktoré sa pretavili do úpravy uznesenia či samotného návrhu materiálu.

- následne rokovania zároveň identifikovali témy a úlohy, ktorým je potrebné sa v nadchádzajúcom období ďalej intenzívne venovať. Medzi kľúčové otázky, ktoré zostali otvorené patrí napríklad zotrvanie v rozpore pri určovaní gestorstva Akčného plánu výchovy a vzdelávania k ľudským právam a zriadenie celoštátnej Komisie výchovy a vzdelávania k ľudským právam. Tejto otázke sa bude Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR ešte venovať na rokovaníach s Ministerstvom školstva SR. Výsledkom rokovaní je aj doplnenie nových úloh do stratégie. Informoval, že aj keď nebolo možné akceptovať niektoré z pripomienok v plnom rozsahu, vo vecnej diskusii sa vo viacerých prípadoch dospelo k čiastkovým kompromisom, ako napríklad pri doplnení dikcie rámca úlohy 5.1 O potrebu prijať nové programové dokumenty a akčné plány so zameraním na práva LGBT osôb a práva osôb patriacich k národnostným menšinám a na práva osôb ohrozených chudobou.

- uviedol, že skutočnosť, že o veciach je potrebné otvorene diskutovať so snahou hľadať možné riešenia potvrdzuje aj dohoda o vytvorení medzirezortného programu pre oblasť ľudských práv, prostredníctvom ktorého bude možné monitorovať a vyhodnocovať využívanie finančných zdrojov alokovaných na implementáciu ľudskoprávných politík. Taktiež podotkol, že sa dosiahol konsenzus pri doplnení úlohy ministromi spravodlivosti SR, a to pripraviť participatívnym a odborným spôsobom komplexnú právnu úpravu Slovenského národného strediska pre ľudské práva a predložiť ju na rokovanie vlády do decembra 2015. Aj napriek snahe dosiahnuť kompromis, v čo najväčšej možnej miere ostalo niekoľko otvorených otázok programového charakteru. Ako príklad uviedol, že nebol dosiahnutý konsenzus v rozdielnosti názorov členov rady a zástupcov Ministerstva financií SR k otázke financovania kancelárie verejnej ochrankyne práv.

- otvorenými otázkami zostali doposiaľ otvorené podľa jeho informácie pripomienky členov rady týkajúce sa novely kompetenčného zákona v súvislosti s definovaním kompetencií orgánov štátnej správy v oblasti ľudských práv, vytvorenia ústredného orgánu štátnej správy pre oblasť ľudských práv, prehodnotenia systému fungovania splnomocnencov vlády o prierezovo ľudskoprávnej problematike, a prípadné zverenie agendy novému orgánu a doplnenie uznesenia o úlohu týkajúcu sa vytvorenia legislatívnych a finančných podmienok fungovania ľudskoprávných mimovládnych organizácií. Posledná fáza expertných rokovaní vytvorila priestor aj pre ďalšiu diskusiu o eticko-hodnotových otázkach. Je zjavné, že potreba otvorenej kultivovanej diskusie o ľudských právach je nanajvýš potrebná, nakoľko len pri vzájomnom dialógu je možné scitlivenie spoločnosti a hľadanie možných prienikov.

- na záver uviedol, že stratégia nie je materiál legislatívnej povahy a jej hlavným cieľom je zmapovanie aktuálneho stavu a definovanie rámcov a priorít budúceho zlepšenia ochrany ľudských práv. Na Slovensku sa považuje táto dvojročná diskusia za úvodnú fázu k ďalším diskusiám, ktoré budú prebiehať pri príprave akčných plánov a programových dokumentov. Informoval, že po ukončení všetkých rokovaní bude aktuálne znenie Stratégie predložené na

rokovaní Rady vlády. Zároveň uviedol, že Miroslav Lajčák, podpredseda vlády SR a minister zahraničných vecí a európskych záležitostí SR na zasadnutí rady informoval, že výsledkom rokovaní môže byť aj zmena architektúry zastrešovania ľudských práv v Slovenskej republike a z toho vyplývajúca potrebná zmena kompetenčného zákona.

Záver: Výbor vzal na vedomie Informáciu o zasadnutiach Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť a oboznámil sa so stavom prípravy Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike.

4. Legislatívny návrh zákona o verejnej ochrane práv detí a verejnej ochrane práv osôb so zdravotným postihnutím (ďalej len „návrh zákona“)

Jozef Burian, predsedajúci, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

- uviedol, že uvedený bod programu rieši súčasne problém zriadenia komisára pre osoby so zdravotným postihnutím, ako aj komisára pre deti, materiál bol preto už prerokovaný aj na zasadnutí Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím, ktoré sa uskutočnilo dňa 29. septembra 2014 na Ministerstve práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Privítal by, ak by bola diskusia k uvedenému návrhu zákona primárne vedená odborníkmi – jednak tými, ktorí sa zúčastňovali na príprave návrhu zákona, ako aj zástupcami, ktorí sú vo Výbore pre deti a mládež. Následne požiadal gestora materiálu, riaditeľa odboru integrácie osôb so zdravotným postihnutím Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR Michala Krivošíka, o uvedenie bodu o popísaní jeho legislatívnej podoby. Vyjadril poďakovanie všetkým, ktorí sa podieľali na tvorbe návrhu zákona.

Michal Krivošík, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

- návrhom zákona sa Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR snaží naplniť záväzky Slovenskej republiky vyplývajúce z Dohovoru o právach dieťaťa, ako aj z Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím (ten výslovne v článku 33 ods. 2 odporúča členským štátom, aby zriadili mechanizmus na monitorovanie, presadzovanie a ochranu práv osôb so zdravotným postihnutím).

- uviedol, že časť týchto záväzkov sa už premietla do existujúcich vládnych materiálov - Národného programu rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím, ako aj Národného akčného plánu pre deti na roky 2013-2017, kde na seba záväzok doriešiť verejnú ochranu práv detí a verejnú ochranu práv osôb so zdravotným postihnutím prevzalo Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR v spolupráci s Ministerstvom zahraničných vecí SR a Ministerstvom spravodlivosti SR. Na návrh Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím, ako aj Výboru pre deti a mládež bola vytvorená spoločná pracovná skupina k riešeniu tejto problematiky, kde za Výbor pre osoby so zdravotným postihnutím boli nominovaní traja členovia, konkrétne p. Köbol - zástupca skupiny organizácií osôb s telesným postihnutím, p. Mamojka - predseda Národnej rady občanov so zdravotným postihnutím a p. Mišová - zástupkyňa skupiny organizácií osôb s mentálnym postihnutím. Za Výbor pre deti a mládež boli do pracovnej skupiny nominovaní p. Guráň - prvý podpredseda Výboru pre deti a mládež, p. Gallo - predseda Rady mládeže Slovenska a druhý podpredseda Výboru pre deti a mládež, p. Mikloško - predseda Spoločnosti priateľov detí z detských domovov -Úsmev ako dar

- ambíciou návrhu zákona je naplniť záväzky z uvedených medzinárodných dohovorov, ako aj záväzky z "Rezolúcie Valného zhromaždenia OSN o vnútroštátnych inštitúciách a presadzovanie a ochranu ľudských práv, tzv. parížskych princípov“.

- informoval, že návrh zákona pozostáva zo štyroch častí. Prvá časť návrhu zákona sa venuje otázkam pôsobnosti, postavenia, podmienok výkonu funkcie, skončenia výkonu funkcie komisára pre deti a komisára pre osoby so zdravotným postihnutím, ako aj zriadeniu, organizácii a úlohám úradu komisára pre deti a tiež pre osoby so zdravotným postihnutím. Druhá časť návrhu zákona sa týka komisára pre deti, ktorý sa podieľa na ochrane práv dieťaťa, podporou a presadzovaním práv priznaných deťom medzinárodnými dohovormi. Dieťaťom sa, na účely návrhu zákona, rozumie dieťa tak, ako je zadané v článku 1 Dohovoru o právach dieťaťa. Tým sa myslí každá ľudská bytosť mladšia ako osemnásť rokov. Na komisára pre deti sa má právo obrátiť každý. Každým sa myslí nielen plnoletá fyzická osoba, ktorá je spôsobilá na právne úkony v plnom rozsahu, ale aj dieťa, a to tým spôsobom, že sa môže na komisára obrátiť priamo bez vedomia svojich rodičov, poručníka, opatrovníka alebo inej osoby, ktorej bolo dieťa zverené do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov priamo alebo prostredníctvom inej osoby. Pôsobnosť komisára sa vzťahuje na orgány verejnej správy, právnické osoby, fyzické osoby - podnikateľov, s tým, že sa negatívnym spôsobom vymedzuje, na koho sa pôsobnosť komisára pre deti nevzťahuje. Sú to napríklad orgány verejnej moci, prezident Slovenskej republiky, Ústavný súd Slovenskej republiky, Najvyšší kontrolný úrad, Verejný ochranca práv.

- návrh zákona upravuje aj kompetencie a k nim prislúchajúce oprávnenia, ktorými komisár pre deti svoje kompetencie napĺňa. Medzi hlavné navrhované kompetencie patrí posudzovanie na základe podnetu, alebo z vlastnej iniciatívy, dodržiavanie práv dieťaťa, monitorovanie dodržiavania práv dieťaťa a presadzovanie záujmov detí v spoločnosti. Taktiež je hovorcom tejto cieľovej skupiny; organizuje aktivity zamerané na podporu dodržiavania práv dieťaťa a na zvyšovanie povedomia o ich právach. Komisár pre deti je v rámci svojich kompetencií oprávnený požadovať poskytnutie informácií, údajov od povinných subjektov, požadovať kópie spisovej dokumentácie, od orgánov verejnej správy požadovať výkon ich oprávnení, stanoviská k výsledkom posúdenia jednotlivých podnetov, ako aj hovoriť bez prítomnosti iných osôb s dieťaťom, ktoré je zaistené v miestach, kde sa vykonáva väzba, trest odňatia slobody, ochranné liečenie, ochranná výchova, ústavné liečenie, ústavná starostlivosť, výchovné opatrenie, a to aj bez prítomnosti iných osôb. Pred zaslaním oznámenia v mene dieťaťa podľa medzinárodného dohovoru, resp. v mene detí výborov OSN pre práva dieťaťa je potrebné, aby boli vyčerpané všetky vnútroštátne opravné prostriedky. Navrhuje sa, aby mal komisár oprávnenie podávať vyjadrenia a vydávať stanoviská, tieto následne zverejňovať, a to aj prostredníctvom Tlačovej agentúry Slovenskej republiky, navrhovať prostriedky nápravy a taktiež sa zúčastniť konania ako vedľajší účastník konania popri navrhovateľovi. Vzhľadom na to bolo potrebné vstúpiť aj do časti občianskeho súdneho poriadku, lebo doteraz takúto pôsobnosť mali len právnické osoby, ktorých predmetom činnosti bola ochrana ľudských práv. Takto navrhovaný komisár bude môcť vstupovať do občianskeho súdneho konania ako vedľajší účastník konania. Komisár pre deti každoročne predkladá správu o svojej činnosti, ktorej súčasťou sú najmä poznatky o dodržiavaní práv dieťaťa a výsledky monitorovacej činnosti.

- ďalej informoval, že sa navrhuje zriadiť Úrad komisára pre deti, ktorý sa zriaďuje ako právnická osoba a nezapisuje sa do obchodného registra, kde štatutárnym orgánom úradu komisára je komisár. Uviedol, že tým Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR sledovalo zámer, aby komisár mal čo najširší mandát hovoriť do personálneho a organizačného obsadenia svojho úradu. Spočiatku sa uvažovalo o tom, že pôjde o jeden spoločný úrad komisárov, pod ktorým budú fungovať obaja komisári. Spoločný úrad mal zabezpečovať organizačno-personálne a technické zabezpečenie činnosti oboch komisárov. Takáto konštrukcia sa však ukázala ako problematická, na základe čoho bol návrh zákona napokon rozdelený na dve časti: samostatný komisár pre deti a jeho úrad a samostatný komisár pre

osoby so zdravotným postihnutím a jeho úrad. Úrad komisára plní úlohy spojené s organizačným a technickým zabezpečením úradu komisára s tým, že sa predpokladá, že časť svojich úloh ako štatutárneho orgánu bude zverená riaditeľovi úradu komisára. Tretia časť návrhu zákona pojednáva o komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím.

- spoločné ustanovenia upravujú postavenie komisára ako nezávislej osoby, ktorá svoje oprávnenia vykonáva oddelene od iných orgánov. Definovaných je sedem podmienok zvoliteľnosti – ide o občana Slovenskej republiky, ktorý musí mať spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu, musí mať vysokoškolské vzdelanie najmenej druhého stupňa, musí to byť osoba, ktorá je bezúhonná, nie je členom politickej strany ani politického hnutia, je to osoba, ktorá má byť akceptovaná reprezentatívnymi organizáciami. Pre účely tohto zákona sa rozumie pod reprezentatívnymi organizáciami nezisková organizácia alebo občianske združenie, ktoré má predmet činnosti v oblasti presadzovania ochrany práv detí a pôsobí najmenej päť rokov v oblasti presadzovania ochrany práv detí.

- podmienky a trvanie podmienok zvoliteľnosti overuje Kancelária Národnej rady Slovenskej republiky. Kandidáta na komisára navrhuje najmenej pätnásť poslancov národnej rady, navrhuje sa funkčné obdobie komisára stanovené na šesť rokov. Výkon funkcie komisára je nezlučiteľný s výkonom komisára v inom orgáne verejnej moci, tým sa majú na mysli aj komisári navzájom. Návrh zákona upravuje aj skončenie výkonu funkcie komisára; výkon funkcie komisára sa končí uplynutím jeho funkčného obdobia, vzdaním sa funkcie, stratou podmienok zvoliteľnosti, dňom začatia vykonávania činnosti, ktorá je nezlučiteľná s výkonom jeho funkcie, smrťou alebo odvolaním z funkcie. Pred uplynutím funkčného obdobia môže Národná rada SR odvolať komisára iba z jedného titulu a to v prípade, keď nemôže vykonávať funkciu komisára viac ako šesť po sebe nasledujúcich mesiacov. Funkcia komisára sa nevykonáva v pracovno-právnom vzťahu a úlohu zamestnávateľa ku komisárovi plní jeho úrad, a to v oblasti zdravotného poistenia, sociálneho poistenia a daní. Ďalej sa navrhuje celý postup pri vybavovaní podnetu.

- na záver uviedol, že výkon funkcie komisára pre deti a činnosť úradu komisára pre deti, ako aj výkon funkcie komisára pre osoby so zdravotným postihnutím a jeho úradov sa navrhuje financovať z dotácie zo štátneho rozpočtu, podľa zákona č. 523/2004 o rozpočtových pravidlách verejnej správy alebo je navrhovaná týmto spôsobom. Týmto spôsobom sú napríklad financované Národná diaľničná spoločnosť, Matica slovenská, Ústav pamäti národa.

Peter Guráň, prvý podpredseda Výboru pre deti a mládež

– informoval, že na zasadnutí Výboru OSN pre práva dieťaťa v Ženeve sa osobitne venovali problematike národných inštitúcií, detských ombudsmanov, t.j komisárov na ochranu práv detí. Uvedený legislatívny návrh zákona o verejnej ochrane práv detí a verejnej ochrane práv osôb so zdravotným postihnutím zodpovedá štandardom, ktoré uvedený výbor OSN požaduje a odporúča členským štátom. Úrad komisára je vlastne úzkym spolupracovníkom pri výkone tretieho opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa, o komunikačných procedúrach, ktoré Slovensko ratifikovalo ako deviata krajina. Tento protokol je už platný a začína sa vykonávať vo Výbore OSN pre práva dieťaťa (ďalej len „výbor OSN“). Doposiaľ ratifikovalo protokol štrnásť krajín a postupne sa k ratifikácii prihlasujú ďalšie krajiny. Informoval, že výbor OSN volil zástupcov, ktorí budú posudzovať sťažnosti a ktorí budú pracovať s tretím opčným protokolom. Bolo zvolených päť zástupcov z piatich krajín: zo Španielska, z Nórska, Rakúska, Etiópie a vyjadril potešenie že aj on bol zvolený. Vyjadril veľké potešenie z toho, že Slovensko bude mať kvalitne pripravený zákon, ktorý môže slúžiť ako vzor iným krajinám. Podľa jeho názoru legislatívny návrh zákona o verejnej ochrane práv detí a verejnej ochrane

práv osôb so zdravotným postihnutím spĺňa Parížske kritéria, ako aj kritériá, ktoré sa stanovili na zasadnutí v Ženeve a je spracovaný na kvalitnej úrovni.

- odporučil ešte reformuláciu paragrafu 4 bodu a), kde sa hovorí, že komisár posudzuje na základe podnetu alebo z vlastnej iniciatívy dodržiavanie práv dieťaťa. Tu sa žiada, aby bolo explicitne vyjadrené, že na základe podnetu zo strany dieťaťa alebo v zastúpení dieťaťa, na ktorý nadviaže vybudovaný mechanizmus posudzovania sťažností. Uvedená reformulácia pomôže aj pri medzinárodnom posudzovaní a pri hodnotení, akým spôsobom sa Slovensko zhostilo tejto úlohy. Na záver vyjadril veľké potešenie, že Slovensko bude patriť medzi prvé krajiny, ktoré budú mať v tomto duchu pripravený zákon. Veľkým prínosom je aj spolupráca s nevládnym sektorom a s ľuďmi, ktorí pracujú s deťmi.

Jana Dubovcová, verejná ochrankyňa práv

– poznamenala, že v uvedenom návrhu zákona, v paragrafe 4 kde sú vymenované oprávnenia komisára, chýba ustanovenie, že právnické osoby, orgány verejnej správy, fyzické osoby a podnikatelia, voči ktorým komisár môže použiť svoje oprávnenia, sú povinné poskytnúť mu náležitú súčinnosť.

Ivana Mrázková, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

– prítomných informovala, že ustanovenie o pôsobnosti, resp. oprávneniach komisára sa venuje skôr obsahu povinností a jeho oprávnení. Osobitne o tom hovorí paragraf 2, podľa ktorého „každý“ sa môže obrátiť na osobu komisára, ale zároveň je potrebné z formulácie „každý“ urobiť aj výnimku pre dieťa, aby dieťa malo možnosť obrátiť sa na osobu komisára aj samé, inak by sa to naňho nevzťahovalo. Podobná úprava je aj u zdravotne postihnutých, kde sú uvedené osoby, ktoré sú pozbavené spôsobilosti na právne úkony alebo majú obmedzenú spôsobilosť na právne úkony.

- súhlasila s názorom Jany Dubovcovej, verejnej ochrankyne práv, že v uvedenom návrhu zákona chýba ustanovenie, že právnické osoby, orgány verejnej správy, fyzické osoby a podnikatelia, voči ktorým komisár môže použiť svoje oprávnenia, sú povinné poskytnúť mu náležitú súčinnosť.

Eva Dzurindová, členka výboru, Slovenský výbor pre UNICEF

– požiadala o vysvetlenie paragrafu 23 odsek 1 b) alebo 2 c), v ktorom sa uvádza, že komisár podnet odloží vo veci, ak sa podnet týka verejného ochrancu práv alebo iného komisára. To znamená, že keď sa vo veci už koná, dieťa sa môže odvolať na verejného ochrancu práv, no zároveň sa uvedeného podľa jej názoru nedovoľá. Taktiež upozornila na potrebnú spoluprácu medzi jednotlivými inštitúciami.

Ivana Mrázková, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

– vysvetlila, že v legislatívnom návrhu zákona je odloženie podnetu rozdelené do dvoch častí, a to keď komisár podnet odloží a situácia keď komisár podnet môže odložiť. V prípade, ak aktuálne vo veci koná iný komisár alebo verejný ochranca práv, v tomto prípade komisár podnet odloží. Ak nastala situácia, že v uvedenej veci už konal, t. j. podnet bol doriešený, tak je možné podnet odložiť alebo naopak odklad neuskutočniť.

Dana Rušinová, Koalícia pre deti, Nadácia pre deti Slovenska

– vyjadrila potešenie a ocenila štádium rozpracovania legislatívneho návrhu zákona. Zároveň položila otázku, dokedy bude možné návrh zákona pripomienkovať.

Ondrej Gallo, Rada mládeže Slovenska, druhý podpredseda Výboru pre deti a mládež

– podotkol, že podľa jeho názoru bude reálne prijatý zákon o verejnej ochrane práv detí a verejnej ochrane práv osôb so zdravotným postihnutím až v marci, apríli prípadne máji roku 2015. Z toho dôvodu by mal úrad teoreticky fungovať budúci rok, t.j. v roku 2015. Položil otázku, či sú nejaké snahy zo strany Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR vstúpiť do rokovania aj s Ministerstvom financií SR, aby boli k dispozícii finančné prostriedky na fungovanie tohto úradu. Podľa jeho názoru uvedený zákon jasne dáva kompetencie aj v oblasti organizovania kampaní, informovanosti, sieťovania v danom prostredí, v ktorom komisár priamo prichádza do kontaktu s deťmi. Práve spomenuté problémy bude ombudsman pri začiatku svojej existencie riešiť. Riešenie nastávajúcich problémov bude úlohou spomenutého úradu, a to budovaním jeho pozície, vytváraním sietí, kontaktovaním sa s ľuďmi v teréne a podobne.

Jozef Burian, predsedajúci, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

– uviedol, že do konca roka 2014 je zámer legislatívny návrh zákona o verejnej ochrane práv detí a verejnej ochrane práv osôb so zdravotným postihnutím predložiť na rokovanie vlády Slovenskej republiky. Legislatívny proces bude trvať pravdepodobne päť mesiacov. Možnosť pripomenovať uvedený návrh zákona bude možné aj v priebehu októbra 2014. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR k návrhu zákona priebežne komunikuje s Ministerstvom financií SR. Podľa jeho názoru bude potrebné zabezpečiť finančné prostriedky vyčlenené na založenie úradu hlavne na rok 2016. V druhom polroku 2015 by mali byť finančné prostriedky na úrad postačujúce. Na záver uviedol, že záujmom všetkých, ktorí sa podieľali na tvorbe návrhu zákona bolo, aby sa zákonnou formou pripravili podmienky na to, aby bol vybraný komisár pre deti a komisár pre osoby so zdravotným postihnutím, ktorý zodpovedá všetkým kritériám, ktoré sú v zákone definované.

Igor Škodáček, prednosta Kliniky detskej psychiatrie LF UK a DFNSP BA – poďakoval, že mohol byť prítomný na pracovnom stretnutí ohľadom vypracovania návrhu zákona. Položil otázku, či je v návrhu zákona zakotvené, že napr. aj zneužívané a zanedbávané dieťa bude mať informáciu a možnosť obrátiť sa na osobu komisára. Túto možnosť môžu podľa jeho názoru skomplikovať viaceré faktory, ako napr. možnosť dieťaťa dopraviť sa na úrad, uvedomenie si zo strany samotného dieťaťa, že je (sexuálne) zneužívané. Informoval, že má skúsenosti zo Spojených štátov ešte z roku 1992-1994, kde sa uvedený problém riešil cez zástupcov detí, napr. riaditeľov školy, zástupcov detí, ktorých si deti zvolili samé a ktorí boli následne schválení napr. psychiatrom, riaditeľom školy alebo oddelením sociálnych služieb.

Jozef Burian, predsedajúci, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

- poznamenal, že ďalší bod programu zasadnutia výboru sa venuje otázke zriadenia Národného koordinačného strediska pre riešenie problematiky násillia na deťoch a plnenie Stratégie ochrany detí pred násillím.

Záver: Výbor prerokoval a schválil výstup spoločnej pracovnej skupiny Výboru pre deti a mládež a Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím pre prípravu návrhov riešení verejnej ochrany práv detí a verejnej ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím a odporučil predsedovi výboru postúpiť materiál do legislatívneho procesu

Ref: uznesenie Výboru pre deti a mládež č. 40 zo dňa 30. septembra 2014.

5. Informácia o zriadení Národného koordinačného strediska pre riešenie problematiky násilia na deťoch a o plnení Stratégie ochrany detí pred násilím

Karel Molin, Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch

- prítomných informoval o zriadení a pôsobení Národného koordinačného strediska pre riešenie problematiky násilia na deťoch, ktoré bolo zriadené dňa 15. januára 2014 uznesením vlády Slovenskej republiky č. 24/2014 a zároveň bola prijatá Stratégia na ochranu detí pred násilím (ďalej len „Stratégia“) s tým, že k 1. marcu 2014 bolo v rámci organizačnej štruktúry Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR zriadené Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch.

- v rámci stratégie je vyčlenených päť zásadných strategických cieľov, ktoré reagujú na problematiku násilia na deťoch. Do veľkej miery odpovedajú na výskum, ktorý prebehol v súvislosti so stratégiou. Prvoradým cieľom stratégie je zabezpečiť lepšiu, systémovejšiu a koordinovanejšiu ochranu detí pred násilím, nakoľko aj analýza, ktorá predchádzala národnej stratégii potvrdila, že legislatívne prostredie zodpovedá štandardom. Problémom je nekoordinovaný postup, kvôli ktorému sa Národné koordinačné stredisko snaží vytvoriť jednotný, ucelený a koordinovaný systém. Strategické ciele odrážajú potrebu riešenia situácií, prevenciu násilia na deťoch v spoločnosti a teda aj riešenia práve najzávažnejších prípadov, ktoré boli odhalené. V tejto súvislosti Národné koordinačné stredisko hneď po svojom zriadení a po personálnom obsadení, vykonalo predbežné analýzy, na základe ktorých sa posunulo pri realizácii týchto konkrétnych cieľov.

- Národné koordinačné stredisko pociťuje veľkú potrebu vytvorenia koordinovaného systému na miestnej úrovni, teda práve medzi subjektmi, ktoré riešia problematiku násilia na deťoch. Aj pri prvej analýze Národného koordinačného strediska, na základe rôznych interných noriem a usmernení, ktoré si stredisko vyžiadalo, sa odhalila nesystémovosť pri spolupráci a súčinnosti jednotlivých zložiek. Za kľúčovú považuje zvýšenú mieru identifikácie, nakoľko existuje veľké množstvo detí, ktorým je nejakým spôsobom ubližované a na ktorých je páchané násilie. Dokonca existujú závažné formy násilia, o ktorých nemusíme vedieť.

- uviedol, že prvým strategickým cieľom je vytvorenie komunikačného mechanizmu na národnej a miestnej úrovni. Komunikačný mechanizmus na národnej úrovni zastrešuje Národné komunikačné stredisko. Na miestnej úrovni sa zvažovali viaceré alternatívy a ich vyhodnotením sa dospelo k záveru, že najvhodnejšie bude vytvorenie formalizovaného mechanizmu komunikácie, ktorý by sa posilnil inštitucionálnym prvkom, prostredníctvom ktorého by sa komunikácia realizovala. Miestnou úrovňou sa myslí úroveň okresov. Na základe objednávky expertov, ktorí už dlhú dobu požadujú integrovaný systém bolo navrhnuté, aby sa vytvorili miestne koordinačné entity, ktoré budú na svojej úrovni zabezpečovať samotnú koordináciu. Uvedené zložky by mali byť zložené z okresných orgánov sociálno-právnej ochrany detí, z príslušníkov policajného zboru, zástupcov škôl a školských zariadení, do istej miery ďalších aktérov, či už na úrovni samosprávy alebo aj z oblasti akreditovaných subjektov a ďalších subjektov, ktoré pôsobia v oblasti detí pred násilím. Zámerom je inštitucionalizovať a vytvoriť koordinovaný systém na miestnej úrovni s tým, že jeho prvoradou úlohou bude získavanie informácií na zvýšenie miery identifikácie.

- ďalšou úlohou v rámci stratégie vychádzajúcej zo strategického cieľa bolo prijatie úloh národného koordinačného rámca. Národný koordinačný rámec zastrešuje politiky, ale aj celkovo výkon a realizáciu všetkých súvisiacich aktivít na podporu danej problematiky s tým, že jeho úlohy smerujú k vytvoreniu multidisciplinárnych tímov na miestnej úrovni.

- druhý strategický cieľ hovorí o systéme zberu a analýze dát, indikátorov úspechu realizovaných politík vo vzťahu k národnej ochrane detí pred násilím. Tu je kľúčovým postavenie koordinačných skupín na úrovni okresu, nakoľko prvoradý problém, ktorý sa

vyskytuje pri zbere dát a získavaní relevantných dát pri problematike násilia na deťoch, je v tom, nakoľko každý subjekt sleduje vo vzťahu k problematike násilia na deťoch len čiastkové informácie, napr. počet trestných stíhaní – orgány činné v trestnom konaní, počet vykonaných opatrení – orgány sociálno-právnej ochrany dieťaťa a sociálnej kurately.

- celý systém budovania inštitucionalizácie na miestnej úrovni by mal byť podporený a mal by zohľadňovať potreby vychádzajúce z praxe. Za týmto účelom, hovorí tretí strategický cieľ o realizácii fokusových skupín odborníkov. Fokusová skupina pozostáva práve z relevantných odborníkov, ktorí pracujú v oblasti násilia na deťoch na úrovni okresu. Konkrétne boli vybrané na realizáciu fokusových skupín tri okresy, a to Bratislava II, Spišská Nová Ves a Žilina. Táto voľba reflektovala výsledky výskumu, ktorý prebehol v súvislosti so stratégiou.

- štvrtý strategický cieľ hovorí o vytvorení efektívneho systému zachytávania prípadov násilia na miestnej úrovni. V rámci strategických cieľov je potrebné zabezpečiť vzdelávanie, zámerom ktorého je aj realizácia interdisciplinárneho vzdelávania pre odborníkov v praxi, a to napr. spoločnými školeniami.

- ďalším dôležitým strategickým cieľom je informovanosť potencionálnych obetí o možnostiach pomoci, ale taktiež aj celkovo scitlivenie pohľadu verejnosti na problematiku násilia na deťoch. Informoval, že sa začali uskutočňovať čiastkové kroky, a to zatiaľ na úrovni diskusie s partnermi z Koalície pre deti. Stotožnil sa s názorom, že dôležitým faktorom zostáva zabezpečenie finančných prostriedkov. Poznamenal, že Národné koordinačné stredisko má ambíciu získať isté finančné prostriedky z najbližšieho operačného programu.

- na záver poďakoval všetkým partnerom z jednotlivých rezortov, ktorí aktívne s Národným koordinačným strediskom komunikujú, stretávajú sa a hľadajú možné riešenia, ktoré budú efektívne a pomôžu k lepšej ochrane detí na Slovensku.

Mariana Kováčová, Asociácia krízových stredísk

– vyjadrila potešenie, že uvedená problematika sa posúva k lepšiemu a že Asociácia krízových stredísk bola prizvaná k spolupráci, v rámci ktorej môže aktívne vyjadriť svoje poznatky z praxe. Taktiež poznamenala, že veľmi oceňuje námet scitlivenia pohľadu verejnosti na problematiku násilia na deťoch. V rámci multidisciplinárnej spolupráce uviedla, že sa začína prejavovať aj zvýšená kvalita sociálnych pracovníkov, ktorí sa snažia a začínajú lepšie identifikovať týrané a zneužívané deti. Zároveň popriala veľa úspechov Národnému koordinačnému stredisku, ktoré stojí v súčasnosti pred riešením rozličných dilem, ktoré nie sú jednoduché.

Marta Bujňáková, Združenie miest a obcí Slovenska

- podotkla, že v súlade so schválenou Národnou stratégiou pre ochranu detí pred násilím sú za plnenie úloh v tejto stratégii zodpovedné jednotlivé rezorty. Orgány územnej samosprávy sa podieľajú na plnení úloh len ako spolupracujúce subjekty, zároveň ale ako subjekty veľmi dôležité. Informovala, že Združenie miest a obcí Slovenska má miestnu znalosť a vie identifikovať deti, ktoré potrebujú pomoc, no zároveň potrebuje vedieť na koho sa môže s daným problémom obrátiť.

- informovala, že majú veľmi dobrú spoluprácu s Úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny; so sociálnymi odborníkmi. Pri podozrení násilia páchaného na deťoch, o ktorom sa dozvedia na základe podnetu občanov alebo zo školy, veľmi úzko spolupracujú s miestnym úradom práce pri prešetrení konkrétnych prípadov, či už pri návšteve rodiny, alebo v spolupráci so školou, a lekármi. Podotkla, že garantom je vždy Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, ktorý navrhne ďalší postup pri riešení, nakoľko je na to kompetentný a následne po vyhodnotení situácie, podľa povahy problému, sa skontaktuje s príslušnou inštitúciou, či už sú to lekári alebo

policijti. Jednotlivé rezorty majú zákonom stanovené určité kompetencie. Stáva sa, že jednoducho neplnia svoje kompetencie. Z toho dôvodu je potrebné na každej úrovni riadenia tieto pracovné postupy kontrolovať a vyžadovať od zamestnancov ich riadne plnenie. Preto považuje za najdôležitejšie operatívne riešenie problému na miestnej úrovni.

- z praxe uviedla, že ľudia často ani nevedia o svojich kompetenciách; ako identifikovať násilie, aké majú možnosti a postupy na riešenie násilia na deťoch, často nevedia aj o kompetenciách príslušných štátnych úradov. Stáva sa, že aj postup úradov kompetentných vo veci konať, nemusí byť na postačujúcej úrovni. Vyzdvihla, že významnú úlohu pri riešení násilia na deťoch zohrávajú mimovládne inštitúcie.

- odporučila, aby sa vypracoval v rámci Národného koordinačného strediska manuál, v ktorom bude presný postup pri riešení problematiky, so stanovením presných kompetencií a úloh zodpovedných štátnych inštitúcií, ako aj možnosti spolupráce s tretím sektorom a samosprávami a príkladmi do praxe.

- mimovládne organizácie pri svojej zásluhnej činnosti by mali mať podľa jej názoru poskytnuté dotácie aj ako výraz vďaka štátu za to, čo robia pre blaho týraných a zneužívaných detí. Odborné semináre či okrúhle stoly v tejto problematike prispievajú ku skvalitneniu riešenia uvedenej problematiky. Informovala, že samosprávy nie sú schopné, vzhľadom na svoje kompetencie a počet zamestnancov poskytovať informácie o počte prípadov týraných a zneužívaných detí. Vyjadrila, že práve Úrady práce, sociálnych vecí a rodiny sú na miestnej úrovni pre samosprávy najbližším partnerom pre riešenie problematiky násilia na deťoch. Vzhľadom na to by mali byť nielen koordinátormi na miestnej úrovni, ale tiež by mali disponovať informáciami pre analýzy a vyhodnotenia. Na základe potrieb z praxe by mali byť kompetentné predkladať návrh na zmeny prostredníctvom okresného koordinačného analytického centra, ktoré sa má vytvoriť. Uviedla, že nie je potrebné, aby súčasťou tohto okresného tímu boli zástupcovia miestnej samosprávy, ale je veľmi dôležité, aby dostávali jednotliví zástupcovia spätnú väzbu z rokovaní.

- privítala by, keby každá samospráva mala v prípade potreby možnosť obrátiť sa s problémom, ktorý sa adekvátne nerieši na miestnej úrovni na okresné centrum. Odporučila, že v prípade vážneho prípadu by mal byť vytvorený pomocný odborný tím, ktorý by pracoval priamo v teréne na konkrétnu požiadavku štátneho orgánu okresného tímu, prípadne zriadením Národného koordinačného strediska. Tím by tvoril pracovník polície, zdravotný a sociálny pracovník a mal by pracovať a byť aktívny práve v čase, keď je to potrebné a aktuálne – t.j. večer, v noci, počas dňa, cez sviatky, kedy by sledoval život rodiny, následne by situáciu popísal, vyhodnotil a dal výstup príslušnému štátnemu orgánu. V tomto kontexte je nutné posilniť status sociálnych pracovníkov. Určiť a posilniť ich kompetencie pri zásahoch v rodine, vyškoliť špecialistov na Úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny, na polícii, v školstve, v zdravotníctve, ako aj na samospráve.

- nestotožnila sa s názorom, že samosprávy majú vypracovávať úlohy, ktoré sa majú plniť na miestnej úrovni, sledovať ich, vyhodnocovať a analyzovať. Podľa jej názoru to neprispieje k riešeniu problematiky, ale len k ďalšiemu zvyšovaniu administratívnej záťaže na úkor riešenia konkrétnych reálnych prípadov z praxe. Taktiež by privítala, aby zamestnanci samosprávy boli prizývaní na školenia, čím by si zároveň rozširovali aj vedomosti.

- zároveň vyjadrila potešenie nad vznikom Národného koordinačného strediska pre riešenie problematiky násilia na deťoch a podotkla, že práve Združenie miest a obcí Slovenska má kompetencie, aby priblížilo, a svojimi pripomeinkami skvalitnilo a zefektívnilo pomoc deťom.

Karel Molin, Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch

- poďakoval za príspevok pani Bujňákovej zo Združenia miest a obcí Slovenska. Zároveň podotkol, že Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch by veľmi ocenilo keby uvedený návrh zo Združenia miest a obcí Slovenska dostalo aj v písomnej podobe. Stotožnil sa s názorom Združenia miest a obcí Slovenska, že najideálnejšie riešenie je riešiť problém na najnižšej - okresnej úrovni, ktorá má zastúpené orgány napr. sociálno-právnej ochrany, okresné riaditeľstvá policajného zboru, kriminálnej polície, ale aj odborníkov zameraných na uvedenú problematiku.
- kľúčovým ostáva aj možnosť miestnych samospráv - obcí obracať sa priamo so svojimi potrebami a požiadavkami na spomenutých odborníkov, aby sa problematika násilia na deťoch riešila adekvátnym spôsobom.
- odpovedal, že vznikla pravdepodobne len interpretačná nezrovnalosť ohľadom požiadavky kladenej na obec, ktorá by mala povinnosť vypracovávať, sledovať, vyhodnocovať a analyzovať úlohy, ktoré sa majú plniť na miestnej úrovni.
- ocenil promptné a konštruktívne zapojenie sa do diskusie zo strany Združenia miest a obcí Slovenska, menovite pani Bujňákovej, ako aj zo strany Asociácie krízových stredísk, pani Kováčovej. Ocenil spoluprácu s ostatnými zástupcami samosprávy a spoluprácu s neziskovým sektorom, konkrétne so zástupcami platformy Koalície pre deti, ktorí veľmi aktívne pristupujú k národnej stratégii a snažia sa nájsť všetky riešenia pre konštruktívny dialóg.

Jozef Burian, predsedajúci, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

- uviedol, že za kľúčovú problematiku, ktorú treba dopracovať pri riešení problematiky násilia na deťoch je doriešenie definície vzťahov medzi jednotlivými štátnymi, verejnými orgánmi a ostatnými zložkami, ktoré by mali byť rozpracované v novej metodike.
- zároveň by sa tým doriešila koordinácia medzi jednotlivými orgánmi a ich vzájomné odovzdávanie informácií.
- upozornil na stále poddimenzovaný stav sociálnych pracovníkov, ktorý by mal byť súčasťou riešenia.

Záver: Výbor vzal na vedomie Informáciu o zriadení Národného koordinačného strediska pre riešenie problematiky násilia na deťoch a oboznámil sa s aktuálnym stavom plnenia Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím.

6. Súhrnná správa o prieskume dodržiavania základných práv a slobôd maloletých detí umiestnených v reedukačných centrách v Slovenskej republike

Janka Divincová, tajomníčka Výboru pre deti a mládež

– informovala o genéze zaradenia súhrnnej správy o prieskume dodržiavania základných práv a slobôd maloletých detí umiestnených v reedukačných centrách v SR na rokovanie Výboru pre deti a mládež (ďalej len „výbor“). K čiastkovej správe z reedukačného centra v Hlohovci výbor rokoval ešte v priebehu roka 2013, v diskusii napokon dospel k záveru, že efektívnejšie bude vyčkat' na vypracovanie súhrnnej správy o stave dodržiavania práv dieťaťa. Súhrnnú správu vydala verejná ochrankyňa práv v júli 2014, v nadväznosti na požiadala o zaradenie materiálu na rokovanie výboru.

Jana Dubovcová, verejná ochrankyňa práv

– prítomných oboznámila, že z činnosti verejného ochrancu práv vyplývajú viaceré zistenia, ktoré sa týkajú detí. Existuje viacero správ, ktorých väčšina je už uverejnená na stránke verejného ochrancu práv. Časť týchto materiálov sa týka zaradovania rómskych detí do škôl, druhá časť diagnostikovania týchto detí. V oboch prípadoch skonštatovala porušovanie základných práv detí zásadného rozmeru aj rozsahu. Informovala o tom, ako prebiehalo preskúmanie dodržiavania základného práva na slobodu, dôstojnosť a podmienky pri vykonávaní trestu mladistvých v nápravno-výchovných zariadeniach. Zo záverov vyplynulo, že k porušovaniu ich základných práv nedochádza. Súčasťou preskúmania dodržiavania základného práva na slobodu bolo aj preskúmanie pobytu detí v reedukačných centrách. V zmysle Dohovoru o ochrane ľudských práv je možné obmedziť slobodu podľa článku 5 odsek 1 písmeno d) aj v prípade, ak ide o účely výchovy dieťaťa. V prípade, ak by sa ale účel obmedzenia slobody nespĺnil, bolo by potrebné konštatovať, že došlo k zásahu do základného práva takéhoto dieťaťa. Z uvedeného dôvodu sa predmetom prieskumu (okrem iného aj na základe individuálneho podnetu), stali aj reedukačné centrá. Cieľom bolo zistiť, akým spôsobom sa uplatňuje systém reedukácie v Slovenskej republike a či spôsobom, akým je uplatňovaný, nedochádza k porušovaniu základných práv detí.

- na základe uvedeného bolo navštívených šesť reedukačných centier, kde sa vykonal špecifický prieskum, a to v Hlohovci, v Sološnici, v Čerenčanoch, v Zlatých Moravciach, v Spišskom Hrhove, v Bačkove. Výsledky prieskumov sú zverejnené na stránke Verejného ochrancu práv. Pozitíva boli zistené v reedukačných centrách v Sološnici a Čerenčanoch. Prieskumom boli odhalené aj negatíva, a to niektoré výchovné metódy, ktoré z pohľadu verejného ochrancu práv sú v systéme reedukácie nevhodné. Po každom prieskume bola správa prerokovaná s jednotlivým zariadením, ktorého sa prieskum týkal, prípadne aj s jeho zriaďovateľom.

- niektoré opatrenia boli riešené v spolupráci s Ministerstvom školstva SR a určité opatrenia reedukačné centrá už aj prijali. Následne boli vykonané prieskumy, či sa opatrenia realizujú aj v praxi. Existujú však aj nedostatky, ktoré nemôžu riešiť samotné reedukačné centrá, ani samotní zriaďovatelia.

- Výbor pre deti a mládež oboznámila so zisteniami, ktoré idú nad rámec problematiky reedukačných centier, ku ktorým je potrebné pristupovať z inej úrovne. V súhrnnej správe skôr poukazovala na to, že považuje za potrebné, aby považovalo nad tým, či existujúci systém reedukácie ponechať v existujúcej podobe alebo či je potrebné urobiť jeho zásadné zmeny. V správe o prieskume dodržiavania základných práv a slobôd maloletých detí umiestnených v reedukačných centrách v Slovenskej republike kritizovala, že systém ktorý sa uplatňuje porušuje základné práva detí.

- upozornila, že často dochádza k mylnému názoru, že reedukačné centrá sú vlastne nápravno-výchovnými zariadeniami. V nápravno-výchovných zariadeniach sú deti, ktoré spáchali alebo páchajú trestnú činnosť. V reedukačných zariadeniach sú väčšinou deti, ktoré sa dopustili alebo sa dopúšťajú najmä nerešpektovania spoločenských pravidiel, ktoré nemusia vždy znamenať až trestnú činnosť; sú to deti, ktoré nedokážu rešpektovať pravidlá, ťažko sa s nimi komunikuje a situácia tak dospeje až do bodu, keď je dieťa buď na základe rozhodnutia súdu, alebo v niektorých prípadoch je to aj na žiadosť ich vlastných rodičov, keďže sú pre nich ťažko vychovateľné, umiestnené do reedukačného zariadenia

- vytkla, že systém, ktorý sa používa pre tieto deti v Slovenskej republike, nie je vhodný, nemá žiadnu alternatívu, lebo deti sú umiestnené len do ústavnej výchovy. Existujú krajiny, v ktorých problémové deti majú aj inú šancu, nielen byť odňaté a umiestnené do ústavnej výchovy.

- poukázala na to, že samotné umiestňovanie detí tak, ako sa realizuje v Slovenskej republike, skrýva v sebe potenciál zasiahnuť do základných práv detí, pretože konanie je veľmi formalistické. Konanie pred súdom je také, že dieťa nemá v tomto súdnom konaní zabezpečené žiadne zastúpenie svojich právnych záujmov. Zastupuje ho opatrovník, ktorý je z Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny. Ten prioritne plní rolu verejného orgánu a zastupovanie záujmov a práv dieťaťa je akoby až druhoradé. Tak isto nemusí mať právne vzdelanie, a to sa týka aj všetkých ostatných súdnych konaní, v ktorých zastupuje dieťa kolízny opatrovník.

- konanie súdu je formalistické, pretože vychádza z toho, čo mu predloží Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny a umiestňuje dieťa do ústavu spravidla na základe toho, čo vyhovuje chodu inštitúcií. Z pohľadu dieťaťa to nie je správne, lebo dieťa je umiestňované do zariadenia na základe kritéria, kde je voľné miesto. Do konca roku 2004 bývalo dieťa diagnostikované pred umiestňovaním do zariadenia a z odborného hľadiska sa posúdilo, čo je pre neho vhodné, ako aj ďalší postup, aby sa dosiahol najvhodnejší spôsobom jeho ďalšej reedukácie. Podľa jej názoru sa uvedená diagnostika a odborné posúdenie od roku 2004 nevykonáva. Dieťa sa umiestni tam, kde je voľné miesto, a to predznamenáva aj jeho ďalší vývoj, pretože každé zariadenie má svoje možnosti vzdelávania, svoje profesie, na ktoré deti vzdeláva. Jeho vzdelávanie nenadväzuje na jeho kvalifikáciu, nemusí zodpovedať jeho schopnostiam a potrebám a zároveň dieťa nemá žiadnu voľbu povolania.

- v reedukačných centrách sú umiestňované deti, ktoré sú nedisciplinované, ťažko vychovateľné a potrebujú pomoc, aby sa naučili rešpektovať spoločnosť a pravidlá a preto by mali dostať šancu na svoje ďalšie uplatnenie. Chyby v umiestňovaní detí sú v samotnom súdnom konaní a vlastne v tom, ako prebieha. Verejný ochranca práv zistil, že sudcovia, ktorí majú možnosť prísť sa pozrieť do zariadenia, kde dieťa umiestnili, túto možnosť neplnia a často o nej ani nevedia.

- v samotnom súdnom konaní dieťa nebýva vypočuté, neposkytujú sa mu informácie, ktoré sa týkajú konkrétne jeho osoby, a to sú chyby, ktoré sa robia pri umiestňovaní dieťaťa do systému reedukácie.

- pri samotnom výkone reedukácie sa zistovalo, aké sú podmienky, výchovné metódy a aká je starostlivosť o dieťa. Keď je dieťa umiestnené do reedukačného centra na základe rozhodnutia súdu, alebo povolenia centra, nad dieťaťom preberá celú zodpovednosť štát. Vzhľadom k horeuvedenému sa zistili veľké nedostatky v poskytovaní zdravotnej starostlivosti. Niektoré spočívali v tom, že išlo o subjektívne nedostatky nekvalifikovaných ľudí, napríklad psychiatrické lieky podávali v týchto zariadeniach deťom vychovávateľa, ktorí nemajú zdravotnícke vzdelanie, ktorí tým preberajú na seba zodpovednosť, ktorá by na nich nemala byť kladená. Nemajú často zabezpečený prístup k riadnej zdravotnej starostlivosti, napríklad len k ošetrovaniu zubov. Z dôvodu formálno-právnych nedostatkov v zaobstarávaní zdravotnej starostlivosti nie je vyriešené, aké majú oprávnenia reedukačné centrá a akým spôsobom majú zabezpečovať kontakt s lekármi. Ich súkromný lekár alebo ktorýkoľvek iný ich môže odmietnuť, z dôvodu veľkého počtu pacientov, alebo z dôvodu neistoty, že sa mu samotný úkon uhradí. Samotná úhrada za poskytnutie lekárskeho ošetrovania sa často realizuje veľmi zvláštnym spôsobom, niekedy aj z vreckového dieťaťa. Uviedla, že podľa jej názoru sa jedná o systémový nedostatok, ktorý treba riešiť.

- pokiaľ ide o vzdelávanie, uviedla svoje výhrady k nastaveniu vzdelávacieho systému pre deti v reedukačných centrách. Uviedla, že napr. v stredoškolskom veku dieťaťa sa jeden deň v týždni deti vzdelávajú v škole a štyri dni v týždni sa vzdelávajú v dielnach, kde sa majú učiť nejakej profesii. Systém je nastavený tak, ako keby v zariadeniach boli umiestňované deti, ktoré nemajú schopnosti na iný typ vzdelávania. Dielne a zariadenia, ktoré mali možnosť vidieť nie sú vybavené potrebnou technikou, nemajú poriadne materiálne zásoby. Často

očakávajú, že im niekto iný poskytne napr. starý nábytok, aby mali deti možnosť vykonávať vôbec nejakú činnosť. Nie je jednoduché zabezpečiť v dielňach štyri dni v týždni pre deti zamestnanie, nakoľko dielne sú po finančnej aj materiálnej stránke poddimenzované. Podľa jej názoru to nie je príprava na budúce povolanie, ktoré si navyše ešte nemali možnosť vybrať a boli do neho zaradení úradnou cestou. Navyše nie je zisťovaná účinnosť spomenutej „reedukácie“.

- uviedla, že ak sa za oprávnené obmedzenie základného práva slobody považuje umiestnenie dieťaťa do ústavnej výchovy a vyžaduje to aj jeho výchova, v tejto súvislosti by sme mali vedieť, či bol tento účel splnený a či sa dieťa bude vedieť zaradiť do života, do spoločnosti.

- zároveň boli zistené nedostatky v tom, že podľa školského zákona, resp. Zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov reedukačné centrum poskytuje reedukáciu s cieľom, aby sa dieťa mohlo začleniť do svojho pôvodného prostredia. Pokiaľ je dieťa umiestnené v reedukačnom centre, počas tejto doby nikto nepracuje s jeho rodinou, takže nedochádza k sanácii rodiny. Reedukačné centrum to v podstate nemá v náplni práce, môže podporovať len kontakty dieťaťa s rodinou. Deti po skončení reedukácie sa často nemôžu vrátiť do svojho pôvodného prostredia, rodiny, čo často ani nie je vhodné, takže týmto im nie je poskytovaná žiadna pomoc. Nie sú vedené k samostatnosti v rámci reedukácie, majú zabezpečenú stravu, starostlivosť, program, ako aj ústavný poriadok, podľa ktorého žijú. Následne pri dosiahnutí plnoletosti a skončení reedukácie sa vo väčšine prípadov deti nevedia zaradiť do spoločnosti, čo vyplynulo z ich izolácie a obmedzeného kontaktu s okolitým svetom.

- vyjadrila kritiku k dodržiavaniu základných práv a slobôd maloletých umiestnených v reedukačných centrách v SR. Uviedla, že deti sú v reedukačných centrách izolované, a to priestorovo aj spoločensky. Reedukačné zariadenia sú zväčša na nevhodnej úrovni. Za najväčšie negatívum uviedla problematiku vecnej pôsobnosti každého rezortu a v konečnom dôsledku nie je zodpovedný orgán, ktorý by mal kompetencie celú túto situáciu riešiť. Navrhla za zodpovedný orgán práve orgán verejnej správy, ktorý bude riešiť túto komplexnú problematiku detí a mládeže, a to nielen týchto v reedukačných centrách.

- zároveň prítomným ponúkla v prípade záujmu prezentáciu jednotlivých správ spomenutých prieskumov, ktoré sú zároveň uverejnené aj na stránke Verejného ochrancu práv

Jozef Burian, predsedaajúci, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

- navrhol, v prípade záujmu, k uvedenej problematike zorganizovať špeciálne pracovné stretnutie.

- otvoril diskusiu k uvedenému bodu a k vyjadreniu vyzval Máriu Tekelovú z Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR.

Mária Tekelová, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR

- informovala, že pred niekoľkými dňami sa uskutočnilo pracovné stretnutie, ktoré organizovala Kancelária verejnej ochrankyne práv za účasti dotknutých inštitúcií. Väčšinou to boli inštitúcie z rezortu školstva. Zúčastnili sa ich všetci riaditelia reedukačných centier, ktoré boli kontrolované a po opätovnom prieskume boli ešte vykázané isté nedostatky v týchto zariadeniach, a to okrem Čerenčian, kde už pri prvom prieskume neboli zistené nedostatky, z ktorých by vyplývalo riešenie opatrení a ich následná kontrola. Prítomnými na stretnutí boli zriaďovatelia reedukačných centier, ktorí nesú plnú zodpovednosť za materiálno-technické, personálne zabezpečenie, ale aj to, čo sa deje v reedukačných centrách. Boli tam zástupcovia Štátnej školskej inšpekcie - z úrovne centra Štátnej školskej inšpekcie, ale aj školských inšpekčných centier, ktoré sú štátnou nezávislou inštitúciou, ktorá vykonáva inšpekčné zistenia aj v reedukačných centrách. Žiaľ Ministerstvo školstva,

vedy, výskumu a športu SR nemá určité kompetencie, ktoré by bolo potrebné rozšíriť vo výchove a vzdelávaní voči Štátnej školskej inšpekcii. Vyjadrila, že rezort školstva predpokladal, že sa bude jednať o inštitúciu, ktorá bude svoje zistenia prenášať na Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR a ktoré sa budú riešiť buď individuálne alebo systémovo, čo sťažuje fakt, že Štátna školská inšpekcia je nezávislá inštitúcia, takže rezort školstva ju nemá možnosť ovplyvniť.

- zistenia Verejnej ochranky práv, ktoré pravidelne po každom prieskume odosiela na rezort školstva boli prerokované a v spolupráci so zriaďovateľmi bolo potrebné zistiť kroky, ktoré je možné napraviť. Rezort školstva uviedol, že verejná ochrankyňa práv sa nezaoberala napr. aj otázkou poskytovania stravy v reedukačných centrách. Uviedla, že systémovo sa zmenil prístup k normatívnemu zabezpečovaniu výživových dávok v reedukačných centrách.
- skonštatovala, že v rámci ktorejkoľvek správy o prieskume dodržiavania základných ľudských práv, a to aj v prípade zariadenia Spišský Hrhov, reedukačné centrum poskytuje deťom dostatočné výchovné prostredie na to, aby boli ich základné práva napĺňané. Obzvlášť pozitívne pôsobí fakt, že v reedukačnom centre nie sú voči deťom používané telesné tresty a vyzdvihuje sa celkový prístup zamestnancov k deťom. Aj zariadení Bačkov uviedla, že sa preukázalo vhodné výchovné prostredie, ktoré pôsobí tak, aby základné práva detí boli napĺňané. Čiže ani v jednom reedukačnom centre nebolo konštatované také porušenia ľudských práv a v takom rozsahu, aby bolo potrebné požiadať Štátnu školskú inšpekciu, aby sa obrátila na zmenu vedenia, okrem reedukačného centra v Hlohovci.
- V Hlohovci boli zistené veľmi závažné nedostatky, ktoré boli odstránené z úrovne zriaďovateľa. Bolo tam vymenené vedenie, ako aj psychológ. Poznamenala, že reedukačné zariadenie Hlohovec je v nevýhodnom postavení z dôvodu, že sa nachádza blízko Leopoldova, nápravno-výchovného zariadenia, z ktorého prechádzajú do reedukačného centra vychovávateľa, psychológovia a ktorých prax z nápravno-výchovného zariadenia môžu ako keby prenášať do reedukačného centra Hlohovec. Uvedený problém bol odstránený a v zariadení došlo k personálnym zmenám. Výstupy má k dispozícii Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR aj po opätovnom prieskume, a to v oblasti systémového zabezpečenia výchovy a vzdelávania, ale aj práce.
- čo sa týka práce výchovnej skupiny, tu ide o deti, ktoré neukončili svoje vzdelávanie na základnej škole, to znamená, že vyšli z piateho, šiesteho ročníka a je im daná možnosť urobiť si kurz základného vzdelávania. Tu sa poskytuje pre deti možnosť zaradenia iného vzdelávania do pracovnej skupiny a dokončenie si základnej školy kurzom základného vzdelania. Podstatu svojich činností majú zaradenú ako pracovnú, nie vzdelávaciu. Ďalšie náležitosti sú vecou riešenia rezortu školstva a vzhľadom na to by bola potrebná spätná väzba, aký postoj má rezort školstva zaujať na Výbore pre deti a mládež, resp. či by bolo vhodné uvedený problém reflektovať v uznesení. Taktiež informovala, že Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR bude v uvedenom spolupracovať so všetkými zainteresovanými inštitúciami.

Jozef Burian, predsedajúci, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

- informoval, že uznesenie k Súhrnnej správe verejnej ochranky práv o prieskume dodržiavania základných práv a slobôd maloletých detí umiestnených v reedukačných centrách v Slovenskej republike je naformulované v podobe návrhu, za vhodné uviedol jeho prípadné rozšírenie.
- Výbor pre deti a mládež, ktorý je súčasťou Rady vlády pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť by mal predniesť túto správu uvedenej Rade, ktorá by na to následne zaujala stanovisko.

- položil otázku pani Dubovcovej, verejnej ochrankyni práv, či má konkrétny návrh. Odporučil problém riešiť formou systémových zmien, ktoré by boli prerokované aj na Rade vlády pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť.

Peter Guráň, prvý podpredseda Výboru pre deti a mládež

- uviedol dve základné poznámky, a to že Výbor pre deti a mládež by mal venovať pozornosť systémovým opatreniam, ktoré vyplývajú zo Správy o prieskume dodržiavania základných práv a slobôd maloletých detí umiestnených v reedukačných centrách v Slovenskej republike a zároveň technicko-administratívnym opatreniam, ako poznamenala pani Tekelová, z Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR.

- uvedená správa odhalila záležitosť, ktorá je odborníkom a ľuďom, ktorí robia v tejto sfére známa už dlhodo, takže sa nejedná o prvú správu. Upozornil, že ide o dlhodobý problém, ktorý sa neustále opakuje. Spomínané výsledky boli uvedené aj v správe Slovenského národného strediska pre ľudské práva, ktorú vykonával so svojím tímom v roku 2006. Vtedy navštívili všetkých 13 reedukačných domovov, kde sa zistili mnohé nedostatky a tie podľa tejto správy sústavne pretrvávajú. Čiže systémovo sa nič v týchto zariadeniach nezmenilo.

- základný problém vidí v tom, že všetky deti, ktoré sú súdnym rozhodnutím alebo rozhodnutím rodičov umiestnené mimo svoju biologickú rodinu, by mali mať garantované štátom rovnaké práva. A práve táto skupina detí, ktorá je umiestnená v reedukačných domovoch, tieto práva garantované nemá. Je potrebné, aby bol nie koordinačný orgán, ale Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, tak ako sa to navrhovalo už pred 15 rokmi, zodpovedné za všetky deti, tak aj za spomínanú skupinu detí. Deti v reedukačných domovoch musia mať rovnaké práva ako všetky ostatné, čo sa týka kontaktov so svojou rodinou, práva na vzdelanie, zdravotnícku starostlivosť a podobne. Podotkol, že tu je základný problém v tom, že Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR ako výchovno-edukačná inštitúcia nemôže zabezpečiť výkon práv. Môže zabezpečiť len vzdelávanie, ktoré, ako bolo na výbere skonštatované, zabezpečuje nedostatočne. Zároveň skonštatoval, že ide o dlhodobý systémový problém celkovej rekonštrukcie a deinštitucionalizácie týchto zariadení, kde absolútne chýba alternatívny spôsob umiestňovania detí s výchovnými problémami, ktorý je úplne bežný v domácom prostredí, kontrolou detí a tzv. „domácom väzením“, napr. že deti nemajú možnosť večer vychádzať von a podobne. To je úplne bežná prax, ktorá je v iných krajinách, a ktorá sa u nás nerobí, na Slovensku sa deti dávajú a izolujú do týchto zariadení.

- za základný problém v reedukačných zariadeniach považuje problém systémovosti a administratívno-technického zabezpečenia.

Jozef Burian, predsedajúci, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

- súhlasil s názorom, že by mali byť navrhnuté systémové kroky, ktoré by prispeli k riešeniu uvedenej problematiky a taktiež boli prezentované na Rade vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť.

- uviedol, že k návrhu uznesenia je rezort práce, sociálnych vecí a rodiny SR ochotný diskutovať, no zároveň vyjadril nesúhlas, aby Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR prebralo ako samotné zodpovednosť za dodržiavanie základných práv a slobôd maloletých detí v reedukačných centrách.

Ondrej Gallo, Rada mládeže Slovenska, druhý podpredseda Výboru pre deti a mládež

- poďakoval verejnej ochrankyni práv, Jane Dubovcovej za prednesenú súhrnnú správu o prieskume dodržiavania základných práv a slobôd maloletých detí umiestnených v reedukačných centrách v SR, ako aj za všetky správy, ktoré sa za posledné roky vypracovali. Uviedol, že prichádza veľmi často s uvedenými dokumentmi do kontaktu a

skonštatoval, že by malo byť ocenené, že na Slovensku máme podklady, s ktorými máme možnosť pracovať.

- priklonil sa k názoru pána Guráňa, prvého podpredsedu Výboru pre deti a mládež, že v uznesení by mal byť odkaz na Radu vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť, ktorá má uvedený problém riešiť systémovo a ako poradný orgán vlády SR sa má so súhrnnou správou oboznámiť a zároveň sa ňou zaoberať. Po prijatí uznesenia by Výbor pre deti a mládež zobral súhrnnú správu na vedomie, ktorú vníma ako zásadný dlhodobý neriešený systémový problém. Riešenie dodržiavania základných práv a slobôd maloletých detí by mal mať v kompetencii rezort školstva, vedy, výskumu a športu SR, ako aj Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

Jana Dubovcová, verejná ochrankyňa práv

- doplnila, že v súhrnnej správe nie je priamo uvedené, ale z nej vyplýva, že uvedený problém sa netýka len rezortu školstva a rezortu práce, sociálnych vecí a rodiny, ale najmä aj Ministerstva spravodlivosti SR, a to v oblasti nastavenia konania umiestňovania detí. Takisto sa to dotýka v určitej miere aj činnosti Ministerstva zdravotníctva SR, a to vo vzťahu k zabezpečovaniu zdravotnej starostlivosti. Takže ide o medzirezortný problém.

- podľa jej názoru, ako aj na základe predchádzajúcich správ, Úrady práce, sociálnych vecí a rodiny nemajú možnosť personálne, materiálne ako aj v inom riešiť agendu samostatne. Jedná sa o systémový problém. Vzhľadom na to odporučila, aby bola poverená medzirezortná pracovná skupina, ktorá by sa zaoberala systémom reedukácie v Slovenskej republike a predložila by návrh, ako problematiku v reedukačných centrách riešiť, aj vzhľadom k faktu, že nedostatky a chyby pri dodržiavaní základných práv a slobôd maloletých detí týchto centier sa riešia už desaťročia.

Jozef Burian, predsedajúci, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

- odporučil, aby Rada vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť poverila medzirezortnú pracovnú skupinu, ktorá by sa zaoberala systémom reedukácie v SR

Jana Dubovcová, verejná ochrankyňa práv

- odporučila zachovať navrhované znenie bodu B.1. uznesenia č. 41 Výboru pre deti a mládež z 30. septembra 2014, v tom zmysle, že Výbor pre deti a mládež konštatuje potrebu prehodnotenia existujúceho systému reedukácie detí s cieľom navrhnuť v ňom systémové zmeny.

Ondrej Gallo, Rada mládeže Slovenska, druhý podpredseda Výboru pre deti a mládež

- navrhol, aby výbor pre deti a mládež zakotvil do uznesenia č. 41 Výboru pre deti a mládež z 30. septembra 2014, odporúčanie Rade vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť oboznámiť sa so závermi Súhrnnej správy verejnej ochrankyne práv o prieskume dodržiavania základných práv a slobôd maloletých detí umiestnených v reedukačných centrách v Slovenskej republike.

- podotkol, že problém dodržiavania základných práv a slobôd maloletých detí v reedukačných zariadeniach je systémový, a je potrebné nezabúdať na jeho riešenie, keď sa bude nastavovať systém sociálno-právnej ochrany detí.

- navrhol naformulovať znenie uznesenia k reedukačným zariadeniam a to, že „Výbor sa stotožňuje so závermi súhrnnej správy o prieskume dodržiavania základných práv a slobôd maloletých detí umiestnených v reedukačných centrách v SR, ktorá konštatuje systematické porušovanie práv detí v reedukačných zariadeniach“.

- položil otázku verejnej ochrankyni práv, Jane Dubovcovej, či pri konštatovaní, že „uvedená súhrnná správa konštatuje, že dochádza k systematickému porušovaniu práv detí umiestnených v týchto zariadeniach“, zodpovedá záverom súhrnnej správy.

Jana Dubovcová, verejná ochrankyňa práv

- so znením uznesenia súhlasila a apelovala na potrebu vykonávania systémových zmien.

Janka Divincová, tajomníčka Výboru pre deti a mládež

- navrhla doplniť znenie uznesenia o časť, ktorá reflektuje skutočnosť, že výbor sa oboznámil nielen so znením súhrnnej správy, ale i stanoviskom Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR,

- poznamenala, že Rada vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť, ako hierarchicky nadriadený orgán Výboru pre deti a mládež má oveľa silnejší mandát na to, aby uložila priamo Výboru pre deti a mládež povinnosť zaoberať sa týmto problémom

- aj v prípade, kedy by Rada vlády po oboznámení sa so správou Verejnej ochrankyne práv tak neučinila, nič nebráni Výboru pre deti a mládež vrátiť sa k problematike reedukačných zariadení a vytvoriť napr. pracovnú skupinu alebo iniciovať iné kroky z pôdy výboru. Podotkla, že súhrnnou správou sa zaoberala aj Rada vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť na svojom zasadnutí dňa 22. októbra 2014.

Záver: v nadväznosti na oboznámenie sa so Súhrnnou správou verejnej ochrankyne práv o prieskume dodržiavania základných práv a slobôd maloletých detí umiestnených v reedukačných centrách v Slovenskej republike a so súvisiacim stanoviskom Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR, výbor konštatoval potrebu prehodnotiť existujúci systém reedukácie detí s cieľom navrhnúť v ňom systémové zmeny. Súčasne výbor odporučil Rade vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť oboznámiť sa so závermi Súhrnnej správy verejnej ochrankyne práv o prieskume dodržiavania základných práv a slobôd maloletých detí umiestnených v reedukačných centrách v Slovenskej republike

Ref: uznesenie Výboru pre deti a mládež č. 41 zo dňa 30. septembra 2014

7. Informácia o reforme civilných kódexov – mimosporové konanie

Janka Divincová, tajomníčka Výboru pre deti a mládež

- zaradenie informácie do programu rokovania inicioval Spoločný sekretariát výborov z dôvodu, že po niekoľkých desiatkach rokov dochádza ku komplexnej reforme civilného procesného práva. Spoločný sekretariát výborov chcel uvedenú problematiku predstaviť na Výbore pre deti a mládež a tým dať členom a členkám výboru možnosť diskutovať priamo s členmi rekodifikačnej komisie, klásť im otázky a oboznámiť sa bližšie s predkladanými návrhmi.

Romana Smyčková, Rekodifikačná komisia pre občiansky súdny poriadok

- v úvode prítomným poďakovala za možnosť prezentovania informácii o reforme civilných kódexov.

- zdôvodnila agendu tzv. nesorového súdnictva, kde patrí úprava statusových záležitostí, rodinno-právne záležitosti, záležitosti starostlivosti súdu o maloletých, aj osvojenie.

- informovala, že je spracovaných približne 458 paragrafov Civilného sporového poriadku, vyše 400 paragrafov Civilného mimosporového poriadku a svojprávny režim nadobudol aj tzv. Správny súdny poriadok. Kódexy civilného sporového a mimosporového poriadku

bezprostredne spolu súvisia, napriek tomu Rekodifikačná komisia pre občiansky súdny poriadok pristúpila k tomu, že sa legislatívne odčlenila úprava určitých vzťahov, ktoré sú v dnešnej právnej úprave upravené formou výnimiek. Sudca to má do istej miery komplikované, a to z dôvodu, že sa musí orientovať v režime kódexu, ktorý je prispôbený riešeniu sporu a musí zohľadňovať špecifiká v prípade, ak je účastníkom maloleté dieťa alebo osoba so zdravotným postihnutím.

- pripravovaná podoba sporového kódexu je nastavená tak, že je silne kontradiktórny, s prvkami sudcovskej aj zákonnej koncentrácie, so zodpovednosťou za výsledok konania na samotnej procesnej strane. V tejto súvislosti uviedla, že po veľmi dlhej dobe, ktorá nie je vôbec typická pre tieto civilné kódexy, sa pristupuje k tomu, že vo všetkých troch kódexoch, ktoré sú spracované a momentálne v medzirezortnom pripomienkovom konaní, predchádza paragrafovému zneniu vymenovanie základných princípov. Vzhľadom na to Rekodifikačná komisia pre občiansky súdny poriadok, (ďalej len „komisia“) zvolila systém článkov, ktoré by mali byť istými výkladovými pravidlami. Pre sudcu by to mal byť návod, ako si poradiť, keď v danej situácii potrebuje zohľadniť nejaký špecifický záujem. V tomto prípade sa dá ťažko hovoriť o rovnakom postavení, vzhľadom na to, že môže ísť o osobu so zdravotným postihnutím alebo maloletého účastníka. Na tento účel uvedené princípy poskytujú priestor na prispôbenie právnej úpravy.

- za ďalšie pozitívum komisia považuje, že sa komisia snažila zachovať pre všetky tri kódexy jednotnú líniu spočívajúcu v tom, že pristúpili k formulácii veľmi jednoduchých ustanovení. Jedná sa o veľký počet problémov súvisiacich, či už s otázkou ochrany maloletých, alebo otázky ochrany, ktorá je predmetom úpravy tzv. osobitných konaní. Nie je možné nastaviť zákon tak, aby v danom čase reagoval na všetky konkrétne prípady; je potrebné ho nastaviť takým spôsobom, aby bol univerzálnym do budúcnosti. Informovala, že v rámci medzirezortného pripomienkového konania bola lehota na pripomienkovanie týchto kódexov podstatne dlhšia, ako je to obvyklé. K mimosporovému civilnému kódexu mala komisia vyše 200 pripomienok, z ktorých bolo veľa podnetných a pozitívnych. Vzhľadom k tomu bola komisia, ktorá na ich vyhodnocovaní pracovala zložená profesijne rôznorodým spôsobom. Zapracovaná právna úprava by mala podľa jej názoru skutočne nadobudnúť iné parametre ako je tomu v súčasnosti.

- spomenula Komisiu na prípravu rekodifikácie hmotného práva, ktorá funguje cez 20 rokov. Informovala, že do dnešného dňa nemáme nový Občiansky zákonník, ktorého súčasťou by mala byť aj rodinno-právna úprava. To je veľkým handicapom pre mimosporový kódex, pretože komisia mala za úlohu pripraviť procesný kódex na stav „de lege lata-z hľadiska platného zákona“ a z hľadiska hmotno-právnych ustanovení, kde musela riešiť aj procesnú úpravu rozvodu manželstva alebo osvojenia tak, ako je to v súčasnosti upravené v zákone č. 36/2005 o rodine Z.z..

- ďalšou pomerne problematickou, skôr technickou prekážkou bola pri tvorbe okolnosť, že obidva kódexy, t.j. sporový, aj mimosporový sa pripravovali paralelne. Vzhľadom k tomu sa musela komisia istým spôsobom rozčleniť. Podľa mimosporového poriadku sa budú prejednávať a rozhodovať len veci, ktoré sú v ňom upravené, čiže zákon taxatívne určuje konania, ktoré vnímame ako mimosporové.

- komisia sa chcela vyhnúť pojmu „nespor“. Mimosporový civilný kódex by mal byť o tom, že je to akási iná metodológia procesného postupu súdov a subjektov zúčastnených na konaní, ako je v prípade sporového kódexu, a to s väčšou mierou ochrany, s presadzovaním verejného záujmu, t.j. jeho nadindividualita. Aj na danom stupni vývoja spoločnosti sa v tomto význame chránia určité hodnoty.

- zdôraznila, že celá genéza uvedeného zákona je budovaná spôsobom, aby sa vytvorilo akési materiálne konanie. Komisia už obdržala pripomienky k vymedzeniu povinnosti súdu

zistiť tzv. skutočný stav vecí. Vyjadrila názor, že je v moci súdu zistiť skutočný stav vecí. Minimálne súd má na to procesné prostriedky. Sudca je v týchto veciach inak zodpovedný za výsledok konania, ako v prípade súdenia napr. o náhradu škody. Tu sa uplatňujú bežné princípy, ako je napr. princíp vyšetrovací, kde je súd povinný dokazovať, aj keď účastníci konania dôkazy nenavrhnú. Verejný záujem sa v zásade presadzuje spôsobom, kedy sa dáva veľmi široká možnosť vstupu prokurátora, možnosť podať a iniciovať začatie takýchto konaní.

- za zásadný rozdiel, ktorý súvisí aj s akceptovaním judikatúry európskych súdnych autorít, považuje fakt, že v sporovom konaní komisia vypustila jeden z opravných prostriedkov. Predkladaná právna úprava nepozná tzv. mimoriadne dovolanie. V mimosporovom poriadku sa ponechal takýto inštitút, nie pod názvom mimoriadne dovolanie, ale tzv. dovolanie generálneho prokurátora, kde komisia považuje za správne aby bol v zákone inštitút stanovený. Na najvyššom súde bude sudca musieť zhodnotiť, či je verejný záujem, aby sa mimoriadny opravný prostriedok aj voči právoplatnému rozhodnutiu podal. Komisia tu vylúčila napr. rozvod manželstva, neplatnosť manželstva a návratové konania. V prípade, že skutočne dôjde k porušeniu zákonnosti, by podľa jej názoru mala byť štátu zachovaná možnosť vstúpiť do konania.

- ďalším rozdielom je oslobodenie sa od formálnosti uvedeného konania, čo rezonovalo najmä v rodinnoprávnych konaniach. Komisia sa snaží aj prostredníctvom procesných inštitútov zachovať a zohľadniť tie osobitosti, t.j. najmä vo vzťahu k tým subjektom, o ktorých sa rozhoduje.

- civilný mimosporový poriadok má päť častí. Ako každý zákon má svoje všeobecné ustanovenia, záverečné, prechodné aj zrušovacie. Do zákona boli vsunuté aj ďalšie časti, ktoré boli nad rámec schváleného vecného zámeru. V druhej časti je tzv. osobitná časť zákona, v ktorej sú upravené jednotlivé druhy konaní. Tieto konania sú diferencované vo vzťahu k predmetu konania, kde sú zakotvené aj konania v rodinnoprávnych veciach. Pokiaľ sa porovnávame napríklad s nemeckou právnou úpravou, ktorá má rodinnoprávne vzťahy z procesného hľadiska upravené spolu, v SR nie je rekodifikované hmotné právo. Pri civilnom mimosporovom poriadku sa komisia mohla oprieť len o tú úpravu, ktorá vyplýva zo zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine. Je tu upravené konanie napr. o povolenie uzavrieť manželstvo, rozvod manželstva, o určenie neplatnosti, neexistencie, čiže aj vo veciach určovania rodičovstva, starostlivosti súdu o maloletých, o návrat maloletého a vo veciach osvojenia a konania vo veciach výživného. V rámci týchto konaní sú potom upravené konania o dedičstve a niektoré konania vo veciach statusových fyzických osôb. Tam sú v tejto súvislosti uvedené konania ako je konanie o vyhlásení za mŕtveho, o prípustnosti prevzatia a držania v ústave, teda tzv. detenčné konanie. Zároveň je tam upravené aj opatrovnícke konanie. Ako novum je v právnej úprave konanie o určenie dátumu narodenia alebo veku fyzickej osoby. Potom sú to konania týkajúce sa Obchodného registra a niektorých vecí právnických osôb, konanie o umorení vo veciach notárskych úschov a osvedčenie o európskom exekučnom titule.

- systematicky komisia do tretej časti zaradila inštitút tzv. neodkladných opatrení. Uviedla, že z praxe poznáme v súčasnej podobe procesný úkon vo forme tzv. predbežného opatrenia súdu. Komisia sa snažila od uvedenej právnej úpravy odpútať a inšpirovala sa nemeckou právnou úpravou. Z predbežného opatrenia spravili neodkladné opatrenie, čím sa úplne zmenil náhľad na tento inštitút. Tým, že nie je predbežné, znamená, že môže byť aj trvalé. To znamená, že súd ho nemusí vydať len pred začatím konania, ale môže ho vydať aj po skončení, a pokiaľ sa účastníci nebránia, alebo súd nezačne konať ex offio, v zásade môže byť účinné predbežné opatrenie a úprava pomerov, ktoré sa tým riešia bez toho, aby sa vec musela otvárať. Čiže je tým čiastočne odbremenená agenda súdov.

- v štvrtej časti zákona je upravený výkon rozhodnutia vo veciach maloletých, teda tzv. personálna exekúcia, aby uvedený zákon bol skutočne kódexom. Aj s ohľadom na to komisia obhajovala, že ide o samostatný kódex, ktorý upravuje tieto osobitné vzťahy. V rodinnoprávných konaniach je možné z procesného hľadiska v súčasnosti začať konať aj bez návrhu, resp. návrh môžu podať subjekty nielen pri týchto deťoch, ale aj v konaní napr. o spôsobilosti na právne úkony. Zákon dáva možnosť dávať návrhy osobám, ktoré majú právny záujem. Uviedla, že za veľmi pozitívne vníma nastavenie právnej úpravy paragrafu 8 nového zákona, kedy súd môže, aj keď návrh podá osoba skonštatovať, že takýto návrh odmietne. Čiže je na rozhodnutí súdu, aby vyhodnotil, či je naozaj návrh podaný v záujme účastníka, o ktorom sa hovorí.

- veľmi precízne sa komisia snažila rozlíšiť opatrovníctvo hmotnoprávne a procesnoprávne. Tu pomáha subsidiarita sporového kódexu. Taktiež je tu otázne, či je kolízny opatrovník hmotnoprávny alebo procesnoprávny. Ak je účastníkom konania dieťa, alebo osoba so zdravotným postihnutím, je povinnosťou súdu zabezpečiť účinný prístup uvedených k súdu a k spravodlivosti. Nemala by nastať situácia, aby napr. dieťa ostalo za dverami pojednávacej miestnosti, alebo sudca nevidel osobu o ktorej rozhoduje, resp. o jej spôsobilosti na právne úkony. Je tu snaha ponechania pomerne otvoreného procesného priestoru na neformálnu realizáciu procesných úkonov.

- informovala, že komisia sa snažila aj na základe vystúpenia verejnej ochrankyne práv reflektovať aj na záväzky, ktoré vyplývajú z medzinárodných dohovorov, čiže bolo diferencované právo na informácie. V rámci participačných práv dieťaťa je súd povinný informovať maloletého o tom, že začalo súdne konanie, o jeho priebehu, o následkoch rozhodnutia, samozrejme primeranou formou a spôsobom. Rovnako je zakomponované v právnej úprave aj zisťovanie názoru maloletého. Informovala, že sa diskutovalo so sudcami a prebehlo stretnutie advokátov v Omšeni, kde sa riešilo aj to, aby sa v zákone vyšlo určeníu vekovej hranice. Tu sa predpokladá, že sudca je schopný posúdiť, že napr. trojročné dieťa nebude predvolávať na súd, alebo napr. 13-ročné dieťa si nemôže dovoliť nechať čakať za dverami pojednávacej miestnosti.

- uvedená komisia sa snažila aby v zákone nebola úrad sociálno-právnej ochrany detí automaticky ustanovený ako opatrovník v tomto konaní. Účastníkovi konania sa dáva možnosť navrhnutia a súd je povinný na jeho návrh účastníka na konanie prizvať. Z tohto pohľadu sa mu potom garantujú rovnaké procesné práva a povinnosti ako účastníkovi konania, pokiaľ sa nejedná o hmotnoprávne práva a povinnosti. Takto komisia zastrešila napríklad aj Centrum pre medzinárodno-právnu ochranu detí a mládeže a chce zastrešiť aj iné akreditované subjekty.

- zároveň privítala iniciatívu, ktorá tu bola prezentovaná v súvislosti s prípravou návrhu zákona o verejnej ochrane práv detí a verejnej ochrane práv osôb so zdravotným postihnutím. To znamená, že aj potenciálny budúci komisár by mohol byť na svoj návrh prizvaný do tohto konania. Informovala, že v návrhu zákona je zakomponovaný aj inštitút dôverníka

– na záver podotkla, že Rekodifikačná komisia pre občiansky súdny poriadok privíta a prehodnotí všetky pripomienky k uvedenému návrhu zákona a skonštatovala, že pri participácii všetkých zainteresovaných subjektov by sa malo podariť vyriešiť aj osamostatnenie mimosporového súdnictva, tak aby sa zefektívnil samotný rozhodovací proces.

Igor Škodáček, prednosta Kliniky detskej psychiatrie LF UK a DFNSP BA

- odporučil prizvanie psychiatra ako účastníka súdneho konania, ako aj vo vzťahu k procesnému právu.

Záver: Výbor zobral na vedomie informáciu o pripravovanej reforme civilného procesného práva s osobitným zameraním na mimosporové súdne konanie.

8. Informácia o stave implementácie Národného projektu „Pilotná podpora zvyšovania efektivity poskytovania dávok a výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v rodinnom prostredí“

Stanislav Toman, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

- nad rámec písomne poskytnutej informácie uviedol, že realizácia aktivít projektu sa začala v máji r. 2014 prijímaním zamestnancov, ktorých náplňou je vykonávanie sociálnej práce v teréne. V súčasnosti prebieha ich špecializované vzdelávanie v oblasti sociálnej diagnostiky, zamerané na syndróm CAN (syndróm týraného, zneužívaného a zanedbávaného dieťaťa) a taktiež zamerané na praktické zručnosti vo finančnej gramotnosti. Na základe odoziev od partnerov, resp. Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny uviedol pozitíva uvedeného projektu, a to:

- bol rozšírený pracovný tím a prijatím terénnych sociálnych pracovníkov sa zrýchlila a zefektívnila výmena informácií,

- poradenstvo je poskytované komplexne, je poskytnuté klientom v ich prirodzenom prostredí, čím sa klientom šetrí čas, financie, atď.,

- jednotliví terénni pracovníci majú za úlohu sledovať aj možné náznaky prípadného zneužívania a pod.,

Informoval, že kvantitatívne ukazovatele sa budú môcť vyhodnocovať až koncom októbra 2014, kedy bude vytvorená prvá priebežná monitorovacia správa projektu.

Záver: Výbor vzal na vedomie Informáciu o stave implementácie Národného projektu „Pilotná podpora zvyšovania efektivity poskytovania dávok a výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v rodinnom prostredí“

9. Rôzne

Janka Divincová, tajomníčka Výboru pre deti a mládež

- v bode rôzne informovala výbor o potrebe zásadného revidovania štatútu výboru v období roka 2015, a to nielen z dôvodov procesných (napr. vznikli nové inštitucionálne štruktúry, - Hlavné kontaktné miesto pre problematiku vykonávania Dohovoru OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím, prostredníctvom ktorého by bola možnosť dostať do výboru problematiku práv detí so zdravotným postihnutím, ktorá nie je vo Výbore pre deti a mládež veľmi viditeľná; vznikla Koalícia pre deti, Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch, rôzne nové MVO; vo výbore z dôvodu ukončenia pôsobenia na Slovensku chýbajú zástupcovia UNHCR, prenosom kompetencií medzi rezortmi vznikli niektoré duplicity v členstve).

- iniciatívu odôvodnila aj prirodzeným vnútorným vývojom výboru, kedy je s ohľadom na potrebu nastavenia nových dlhodobých priorít adekvátne nanovo nastaviť odborné personálne obsadenie výboru; vyzvala k identifikácii nových priorít (nielen v okruhu členov a členiek výboru, ale v širšom spektre účastníkov, vrátane detí)

- prípravu by mala realizovať neformalizovaná pracovná skupina, ktorá by bola schopná fungovať na operatívnej báze; pracovala by zároveň na zadefinovaní kritérií pre nové členstvo vo výbore
- výstup tejto pracovnej skupiny by bol predmetom prerokovania vo výbore
- požiadala prítomných o následnú spätnú väzbu a spoluprácu pri príprave návrhu revidovaného štatútu výboru

Stanislav Trnovec, člen výboru, Klub mnohodesných rodín

- poukázal na niekoľko problémov, ktoré nevníma ako veci koncepčného charakteru, ide skôr o reakcie na existujúcu prax vo vzťahu ku ktorej by chcel vyvolať diskusiu, ich sledovanie a monitorovanie.
- podotkol, že na súdoch napr. pri výsluchoch detí nie sú prítomní odborníci, ktorí by mali situáciu sledovať. Podľa jeho názoru sa niektoré veľmi závažné záležitosti jednoducho ignorujú. Informoval, že bola podaná petícia priamo na OSN ohľadom tzv. syndrómu zavrhnutého rodiča. Po konzultácii s advokátmi, ktorí pôsobia v tejto oblasti, sa na Slovensku „syndrómom zavrhnutého rodiča“ nikto nezaobrá.
- uviedol, že má vlastnú skúsenosť ako pozorovateľ z pojednávania na súdoch, že verejnosť bola z pojednávania na súde vylúčená bez toho, že by to bolo vopred oznámené. Súd na uvedenú záležitosť odmietol dať odpoveď. Uvedené záležitosti dal ako námet na monitorovanie, nie na okamžité riešenie, aj vzhľadom na skutočnosť, že Výbor pre deti a mládež na to nemá kompetencie.

Michal Malárik, Asociácia centier voľného času

- vyjadril potešenie, že sa mohol zúčastniť zasadnutia Výboru pre deti a mládež a zároveň by privítal, keby sa aj Asociácia centier voľného času mohla stať členom tohto výboru.
- predstavil Asociáciu centier voľného času, ktorá združuje okolo sto centier voľného času v rámci celého Slovenska. Upresnil, že centrá voľného času sú školské zariadenia, ktoré vznikajú na základe zákona č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov (t.j. školského zákona). Môžu vznikáť dvomi spôsobmi; ako štátne - verejné, kde sú zriaďovateľmi obce a mestá, alebo ako neštátne - súkromné, alebo cirkevné.
- v uvedenej asociácii sa združujú a sú členmi iba centrá voľného času, ktoré sú zriadené obcami alebo mestami. Podľa štatistiky k 15. septembru 2014 v centrách voľného času je približne 150 000 členov a pracuje v 11 000 krúžkoch, z toho do 15 rokov je približne 120 000 detí a mládeže nad 15 rokov je okolo 30 000. Centrá voľného času pracujú s mládežou do 30 rokov. Podľa uvedeného zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školského zákona), Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR pripravilo aj Vyhlášku č. 291/1994 Z.z. o centrách voľného času v znení vyhlášky č. 27/2005 Z.z. a vyhlášky č. 388/2007 Z.z., podľa ktorej centrá voľného času pracujú.
- činnosť centier voľného času je rozdelená do dvoch rovín - pravidelná činnosť a nepravidelná činnosť. Pravidelnou činnosťou je krúžková činnosť, práca súborov, rôznych kurzov. Nepravidelnou činnosťou je rekreačná činnosť, spontánna a hlavne letná činnosť.
- Centrá voľného času sú jediné školské zariadenia, ktoré pracujú s celoročnou činnosťou, čiže pracujú počas víkendov, počas prázdnin a veľmi dôležitú úlohu zohrávajú aj v prevencii rôznych patologických javov. Uvedená asociácia má vytvorenú štruktúru, v rámci ktorej sú obsiahnuté takmer všetky kraje v SR a jednou z dôležitých úloh je podporovanie všetkých foriem zovšeobecňovania skúsenosti centier voľného času v oblasti výchovy a vzdelávania aktivít vo voľnom čase. Zároveň je úlohou aj ich zverejňovanie v prospech celej pedagogickej verejnosti. Asociácia centier voľného času spolupracuje pri tvorbe rôznych metodických materiálov, rôznych učebníc a podporných materiálov s ďalšími organizáciami a profesionálnymi

združeniami, pedagogickými a inými zamestnancov. Sídlo Asociácie centier voľného času v Banskej Bystrici je v centre voľného času JUNIOR. Uvedená Asociácia spolupracuje s IUVENTOU a Odborom mládeže na Ministerstve školstva, vedy, výskumu a športu SR. Asociácia centier voľného času vznikla z dôvodu, aby presadzovala záujmy centier voľného času voči štátu, kde sa tvorí legislatíva a taktiež im napomáha. Veľká časť členov Asociácie centier voľného času je aj v rôznych komisiách, ktoré sa podieľajú na príprave legislatívneho procesu v školstve.

Jozef Burian, predsedajúci, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

- upozornil, že členstvo vo Výbore pre deti a mládež sa nezískava pri prejavení záujmu z jednotlivých organizácií automaticky. Členstvu musí predbiehať určitý proces. Zároveň vyjadril, že nevylučuje možnosť členstva zo strany Asociácie centier voľného času.

Dana Rušinová, Koalícia pre deti, Nadácia pre deti Slovenska

- informovala, že v septembri tohto roka sa zúčastnila diskusie v Európskom parlamente s europoslancami v Bruseli, na základe čoho uviedla, že v Európskom parlamente je veľmi silná iniciatíva, ktorá podporuje vznik medziskupiny na presadzovanie práv detí. Práva detí sa stávajú stále dôležitejšou témou aj na európskej úrovni, čo potvrdzuje aj opodstatnenie Výboru pre deti a mládež.

- na scitlivenie verejnosti a vzhľadom k tomu, aby sa táto problematika dostávala do povedomia všetkých, najmä dospelých, sa Koalícia pre deti rozhodla si pripomenúť 25. výročie podpisu Dohovoru o právach dieťaťa, a to práve 20. novembra 2014. K výročiu Koalícia pre deti pripraví rôzne komunikačné aktivity, z ktorých každá bude hovoriť o právach, presadzovaní, naplňaní a dôležitosti rešpektovania práv detí a o dôležitosti toho, aby dospelí skutočne začali vnímať dieťa ako nositeľa práv. Týmto chce povzbudiť všetkých členov výboru, aby sa pridali ku Koalícii pre deti a aby v rámci svojich činností akoukoľvek formou podporili túto tému, a to hlavne v spomenutom týždni

- Koalícia by rada iniciovala ako jednu z priorít predsedníctva Slovenska v Európskej komisii v roku 2016 tému práv dieťaťa. O uvedenom bode začala koalícia rokovať aj na Ministerstve zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, následne bude tému ešte viac konkretizovať a rozpracovávať. Na tému detských práv chce koalícia rokovať aj s Výborom pre deti a mládež. Zároveň informovala, že ju predkovovali aj v medzinárodnej organizácii Eurochild, ktorej je koalícia členom. Ide o platformu na európskej úrovni, ktorá sa venuje presadzovaniu práv dieťaťa. Uviedla, že tému práv dieťaťa podporujú aj niektorí slovenskí europoslanci, s ktorými koalícia už konzultovala a sú pripravení ju podporovať. Koalícia by privítala, ak by Výbor pre deti a mládež dal akúkoľvek spätnú väzbu na spomenutú iniciatívu a verí v to, že spoločnými silami sa podarí problematiku detských práv dostať viac do povedomia.

- na záver prítomných požiadala o pomoc a podporu vo veci iniciatívy Úradu splnomocnenca pre budovanie občianskej spoločnosti, a síce aby sa globálne granty stali jedným z nástrojov na využívanie európskych štrukturálnych fondov v novom programovacom období. Uviedla, že ide o veľmi zaujímavý nástroj z dôvodu, že dokáže riadiť a rozdeľovať peniaze v malých projektoch s nepomerne jednoduchšími administratívnymi náležitosťami. Je vhodným najmä z dôvodu, že umožní riešiť oveľa viac problémových tém, o ktorých sa rokovalo aj na Výbore a ktoré sú viditeľné priamo v teréne pri kontakte s deťmi a ich rodinami, nakoľko by bolo sprostredkovaných viac finančných prostriedkov, ktoré sú často najmä pre menšie organizácie nedosiahnuteľné.

- požiadala, aby členovia Výboru pre deti a mládež v rámci svojich pôsobísk, ako aj ministerstvá, ktorých sa jednotlivé operačné programy týkajú, využívali globálne granty v

prospech naplňania práv detí. Koalícia je pripravená hľadať a konzultovať jednotlivé spoločné témy a privítala by už spomenutú podporu zo strany Výboru pre deti a mládež.

Ondrej Gallo, Rada mládeže Slovenska, druhý podpredseda Výboru pre deti a mládež

- v mene Rady mládeže Slovenska informovala prítomných o podujatí slávnostného odovzdávania ceny MOST a zároveň pozval prítomných na ich odovzdávanie. Upresnil, že cena MOST je určená najmä aktívnym mladým ľuďom, ktorí robia zaujímavé projekty, väčšinou komunitné, no nezabúda sa ani na starších, ktorí týmto mladým ľuďom pomáhajú, a to získaním ceny za dlhodobý prínos.

Jozef Burian, predsedajúci, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

- prítomným poďakoval za aktívnu účasť a prijatie dôležitých záverov k podnetom, ktoré odzneli na zasadnutí Výboru a následne ukončil zasadnutie Výboru.

Zapísala:

Andrea Hantabalová, v.r., Spoločný sekretariát výborov

Za správnosť:

Janka Divincová, v.r., tajomníčka Výboru pre deti a mládež

Schválil:

Peter Guráň, v.r., prvý podpredseda Výboru pre deti a mládež

Jozef Burian, v.r., predsedajúci, štátny tajomník Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

V Bratislave dňa 30.10.2014